

**„GAZDASÁG-ÉS FOGLALKOZTATÁSFEJLESZTÉSI PARTNERSÉG A
SZOMBATHELYI JÁRÁS TERÜLETÉN” C. PROJEKT**

FOGLALKOZTATÁSI HELYZETELEMZÉS

TOP-6.8.2-15-SH1-2016-00001

Készítette:

DMQ Szervezetfejlesztő és Felnőttképző Kft.

2016. december

Tartalom

1.	Bevezető.....	5
1.1.	A foglalkoztatási helyzetelemzés háttere és célja.....	5
1.2.	Módszertan	5
2.	Az elemzés földrajzi területének bemutatása.....	7
3.	Helyzetfeltárás.....	8
3.1.	Általános gazdasági-társadalmi helyzetkép.....	8
3.1.1.	Társadalmi jellemzők.....	8
3.1.2.	Általános gazdasági jellemzők	11
3.2.	Munkaerő-piaci helyzetkép.....	16
3.2.1.	Gazdasági aktivitás	16
3.2.2.	Munkanélküliségi tendenciák.....	17
3.2.3.	Keresleti-kínálati viszonyok ágazatonként	25
3.2.4.	Közfoglalkoztatás.....	30
3.3.	Szakképzési rendszer bemutatása.....	35
3.3.1.	A szakképzési rendszer főbb változásai az elmúlt időszakban	35
3.3.2.	A szakképzés meghatározó szereplői Vas megyében.....	36
3.3.3.	A szakképzés helyzete a Szombathelyi járásban: folyamatok és megállapítások	36
3.3.4.	Szakmaszerkezeti javaslat	41
3.4.	Gazdaságfejlesztési irányok, várható beruházások és azok foglalkoztatási hatásai	43
3.4.1.	Fő kitörési pontok és kihívások	43
3.4.2.	Stratégiai célrendszer	45
3.4.3.	Ismert beruházások	46
3.5.	Gyermekellátási szolgáltatások helyzete.....	48
3.5.1.	A 0-5 éves korosztály bemutatása.....	48
3.5.2.	Bölcsődei ellátás	48
3.5.3.	Óvodai feladatellátás.....	49
3.5.4.	Családi napközik a paktumterületen.....	50
3.5.5.	Fejlesztési lehetőségek.....	51
4.	Helyzetelemzés.....	53
5.	Helyzetértékelés.....	55

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A Vas megyében lévő paktumok földrajzi területének térszerkezete (2014)	7
2. táblázat: A 7 éves és idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége (2001, 2011)	10
3. táblázat: Vas megye GDP adatai (2010-2013)	12
4. táblázat: A regisztrált és működő vállalkozások létszám-kategóriánkénti megoszlása a Szombathelyi járásban	14
5. táblázat: A működő vállalkozások ágazati megoszlása (2013)	15
6. táblázat: A népesség gazdasági aktivitása a Szombathelyi járásban (2011)	16
7. táblázat: Az álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása (2016. szeptember)	19
8. táblázat: Az álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2010 - 2016. 3. negyedév)	20
9. táblázat: Az álláskeresők foglalkozási csoportba való besorolás szerinti megoszlása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2016. 3. negyedév)	21
10. táblázat: Az álláskeresők számának korcsoportonkénti megoszlása (2015. 3. negyedév)	22
11. táblázat: Az álláskeresők megoszlása a folyamatos regisztráció hossza szerint a Szombathely és Járása Paktumtérségben (2010-2016. szeptember).....	24
12. táblázat: A munkáltatók által bejelentett új álláshelyek száma (2016. január-szeptember).....	26
13. táblázat: Az álláskeresők megoszlása nemzetgazdasági áganként (2016. január-szeptember)	27
14. táblázat: A munkaerő kereslet-kínálat alakulása nemzetgazdasági áganként (2016. január-szeptember)	30
15. táblázat: Szakmaszerkezeti javaslat az iskolai rendszerű képzés szakképesítéseire (félkövérrel a hiányszakmák)	41
16. táblázat: Szakmaszerkezeti javaslat a szakközépiskolai ágazatokra.....	42
17. táblázat: Kapacitásbővítő felhívás keretében nyertes GINOP pályázatok (2016. november)	47
18. táblázat: Az állandó népesség és ezen belül a 0-5 éves korosztály számának alakulása a paktumterületen (2014).....	48
19. táblázat: Foglalkoztatási szempontú SWOT-elemzés.....	53

Ábrajegyzék

1. ábra: A foglalkoztatási helyzetelemzés kidolgozásának módszertana	6
2. ábra: A lakónépesség változása a 2001-2014 közötti időszakban.....	8
3. ábra: Az állandó népesség korcsoportos megoszlása a 2001-2014 közötti időszakban	9
4. ábra: A GDP változása a Nyugat-dunántúli régió megyéiben (2001-2014, millió Ft).....	11
5. ábra: Az egy főre jutó GDP változása a Nyugat-dunántúli régió megyéiben (2001-2014, mFt)	11
6. ábra: Az 1 főre jutó GDP alakulása Vas megyében (2001-2014, eFt és %).....	12
7. ábra: A működő vállalkozások gazdasági szerkezete 2013-ban	16
8. ábra: A népesség gazdasági aktivitásának megoszlása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2011)	17
9. ábra: Az álláskeresők számának alakulása nemek szerinti megoszlásban (2010-2016. negyedév)..	18
10. ábra: Az álláskeresők korcsoportonkénti megoszlása (2016. szeptember)	22
11. ábra: Az egyes korcsoportok részesedésének összehasonlítása a helyi paktumok területén (2015. 3. negyedév)	23
12. ábra: Az egyes korcsoportok számának alakulása a Szombathely és Járási Paktumtérképben (2010. - 2015. 3. negyedév).....	23
13. ábra: Az álláskeresők megoszlása a folyamatos regisztráció hossza szerint (2016. szeptember) ..	24
14. ábra: Az álláskeresők megoszlása az ellátás típusa szerint a Szombathelyi járásban és Vas megyében (2016. szeptember)	25
15. ábra: A munkaerő-kereslet és -kínálat összefüggései (2016. január-szeptember).....	28
16. ábra: A közfoglalkoztatottak havi átlagos számának alakulása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2016. január-szeptember).....	31
17. ábra: A közfoglalkoztatottak átlagos számának alakulása nemenként (2016. január-szeptember átlaga).....	32
18. ábra: A közfoglalkoztatottak számának alakulása korcsoportonként (2016. január – szeptember)	32
19. ábra: A közfoglalkoztatottak számának alakulása iskolai végzettség szerint a Szombathelyi Járási Paktumtérképben (külső kör) és Vas megyében (belső kör) (2016. január – szeptember)	33
20. ábra: A közfoglalkoztatottak számának alakulása a Szombathelyi járásban és Vas megyében (2013. – 2016. január-október)	34
21. ábra: A szakképzési rendszer átalakítása 2016. szeptember 1-től.....	35
22. ábra: A feladat-ellátási helyek számának változása a középfokú oktatásban (2001-2014).....	37
23. ábra: A tanulói létszámadatak változása a középfokú oktatásban (2001-2014).....	38
24. ábra: A hátrányos helyzetű tanulók száma az iskolai rendszerű szakképzésben (2001-2014)	39
25. ábra: A Szombathelyi MJV Integrált Településfejlesztési Programjának célrendszere.....	46
26. ábra: Kapacitásbővítő felhívás keretében elnyert GINOP-támogatások (2016. november).....	47
27. ábra: A működő bölcsődei férőhelyek és a bölcsődébe beírt gyermekek számának alakulása (2010 - 2014)	49
28. ábra: Az óvodai férőhelyek és az óvodába beírt gyermekek számának alakulása (2010 - 2014)....	50
29. ábra: A családi napközik helyzete (2010 - 2014)	51

1. Bevezető

1.1. A foglalkoztatási helyzetelemzés háttere és célja

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata a Vas Megyei Kormányhivatallal, a Szombathelyi Képző Központ Nonprofit Kft-vel és Vas Megye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványával együttműködve kívánja megvalósítani a megyei jogú város és járása foglalkoztatási paktumot, azzal a céllal, hogy támogassa a járási szintű foglalkoztatás-ösztönző folyamatokat, elősegítve ezzel a szakképzett munkaerő helyben maradását. A projekt megvalósításához több szakmai dokumentum kidolgozására van szükség, ezek közül az egyik az ún. foglalkoztatási stratégia, amely megalapozza a projekt szakmai koncepcióját és vezérfonalát. A stratégiát megalapozó jelen dokumentum, a helyzetelemzés részletesen kitér a paktum által lefedett terület (továbbiakban: paktumtér) társadalmi, gazdasági és munkaerő-piaci helyzetének bemutatására, a kritikus pontok azonosítására, a felmerülő problémák okainak elemzésére.

Az elemzés célja egy átfogó helyzetkép bemutatása annak érdekében, hogy a kidolgozandó stratégia egyértelműen az érintett terület adottságaira épüljön, és testreszabott válaszokat tudjon adni a megjelenő kihívásokra.

A foglalkoztatás helyzetelemzés az alábbi fő fejezetekből áll:

- a paktumtér földrajzi területének bemutatása, ami egyfelől az elemzés alapját adja, másfelől lehetővé teszi a járáson kívüli egyéb, helyi és megyei szintű paktumok megjelenítését is – ez a paktumok közötti szinergia miatt fontos;
- a helyzetfeltárás címet viselő fejezet a rendelkezésre álló és különböző módokon összegyűjtött adatokra, információkra építve egy átfogó kép nyújt a paktumtér jelenlegi társadalmi, gazdasági, foglalkoztatási helyzetéről;
- a helyzetelemzés egy SWOT-analízist foglal magába, amely számba veszi a paktumtér erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit, foglalkoztatási szempontból;
- a helyzetértékelés a paktumtér helyzetének összegzése, feltárva a legfontosabb adottságokat és kihívásokat, amelyekre a stratégiában fókuszálni kell.

1.2. Módszertan

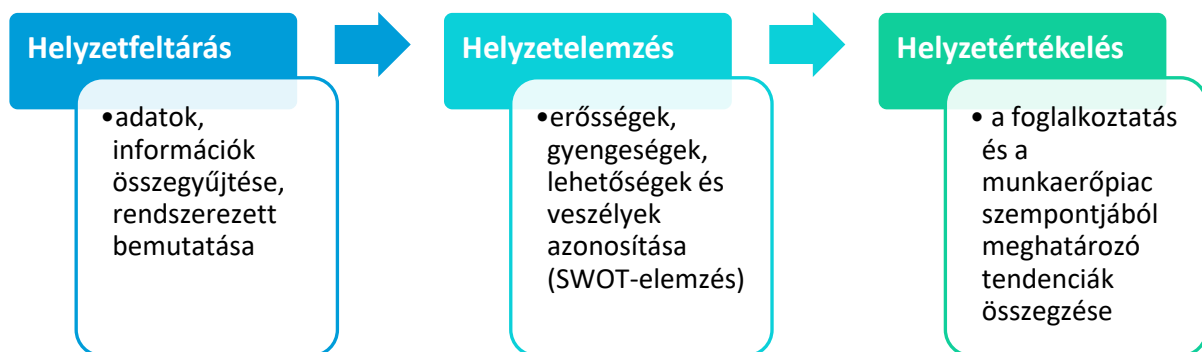
A foglalkoztatási helyzetelemzés a különböző forrásokból származó primer és szekunder adatokra, információkra épül.

1. Szekunder adatelemzés: az általános társadalmi, gazdasági, foglalkoztatási helyzet bemutatásához elengedhetetlen bizonyos statisztikai adatok összegyűjtése. Az adatok egy része nyilvános, közhiteles forrásból elérhető (pl. KSH, Belügyminisztérium közfoglalkoztatási adatbázisa, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal, fejlesztési információk a palyazat.gov.hu honlapról), más része kizárólag bizonyos szereplőknél érhető el (pl. Vas Megyei Kormányhivatal).
2. Igényfelmérés: a megyei és a helyi paktumok előkészítése során eltérő módszerekkel több igényfelmérés történt különböző célcsoportok körében – ezeknek az eredményeit beépítjük a helyzetelemzés releváns fejezeteibe:

- a Megvalósíthatóság Tanulmány kidolgozása során készült egy kérdőíves felmérés valamennyi érintett települési önkormányzat megkeresésével;
  - a partnerség-építő rendezvények keretében megszervezett partnertalálkozókkal összefüggésben kérdőíves felmérést folytattak le a munkáltatók körében, továbbá a workshopokon is felszínre kerültek releváns információk.
3. Dokumentumelemzés: a helyzetelemzés kidolgozásának elemi részét képezi a releváns dokumentumok beható tanulmányozása és az abban foglaltak legalább közvetett megjelenítése az elemzésben. Ezek egyfelől szakpolitikai dokumentumok (pl. jogszabályok, módszertani útmutatók, ágazati stratégiák), másfelől helyi szintű koncepciók, stratégiák és egyéb dokumentumok.

A vizsgálatot alapvetően a paktumtérségre végezzük el. Azokon a tématerületeken, amelyek esetében szakmailag indokolt, a két helyi paktum és a megyei adatait is szerepeltetjük – mindez támpontot jelent a térbeli különbségek feltárásához, a Szombathely város és térsége, valamint a megyei és a helyi paktumok közötti szinergia megteremtéséhez, továbbá a megvalósítás során a területi súlypontok azonosításához.

1. ábra: A foglalkoztatási helyzetelemzés kidolgozásának módszertana

A helyzetelemzés során kiindulásként felhasználtuk a „GAZDASÁG-ÉS FOGLALKOZTATÁSFEJLESZTÉSI PARTNERSÉG A SZOMBATHELYI JÁRÁS TERÜLETÉN” c. projekt Megvalósíthatósági Tanulmányát, az abban szereplő adatokat és információkat aktualizáltuk, illetve számos olyan témakörrel egészítettük ki (pl. munkaerő-kereslet és -kínálat, szakképzés, beruházások, gyermekellátási szolgáltatások stb.), amelyek meghatározóak a foglalkoztatási stratégia kidolgozása szempontjából.

2. Az elemzés földrajzi területének bemutatása

A Szombathely Megyei Jogú Város és Járása Foglalkoztatási Paktum a megyeszékhely és a járás közigazgatási területére terjed ki, amelyhez további két helyi paktum kapcsolódik, az Észak-vasi Paktum (a Celldömölki, a Kőszegi és a Sárvári járást foglalja magába) és a Dél-vasi Paktum (a Körmenyi, a Szentgotthárdi és a Vasvári járással); így fedik le Vas megye teljes területét.

A Szombathelyi járás területe 644 km², amely Vas megye területének 19,3%-át teszi ki, míg a lakosság számának oldaláról nézve a megye 43,5%-a ebben a térségben él – a járási szinten mintegy 110 392 főnek több, mint a kétharmada Szombathelyen és Vépen (a két városi rangú településen).

Tájékoztatásul bemutatjuk a Vas megyében megalakult 3 paktumot térszerkezeti és népességi oldalról, mivel már itt kiütözik a Szombathelyi járás jelentős súlya.

1. táblázat: A Vas megyében lévő paktumok földrajzi területének térszerkezete (2014)

Paktum neve	Városok száma	Községek száma	Városok lakónépessége	Községek lakónépessége	Összesen
Szombathely Megyei Jogú Város és járási paktum	2	38	80 877	29 515	110 392
Észak-vasi paktum	7	84	49 244	39 128	88 372
Dél-vasi paktum	4	81	25 765	29 088	54 853
Megye összesen	13	203	155 886	97 731	253 617

Forrás: TeIR – KSH

Mivel a három helyi paktum és a megyei paktum lényegében egyazon területre és ugyanarra a célcsoportra fókuszál, így kiemelten fontos a tervezett tevékenységek összehangolása a magasabb szintű gazdaság- és foglalkoztatás-fejlesztési célok elérése szempontjából. Ennek érdekében zajlik a feladatok felosztása a megyei és a helyi paktumok között.

3. Helyzetfeltárás

3.1. Általános gazdasági-társadalmi helyzetkép

3.1.1. Társadalmi jellemzők

Egy adott terület demográfiai folyamatai a munkaerő-potenciálra az egyik legmeghatározóbb tényezőnek számít, ezért az átfogó elemzéshez mindenképp szükséges a népesség meghatározott szempontok szerinti bemutatása.

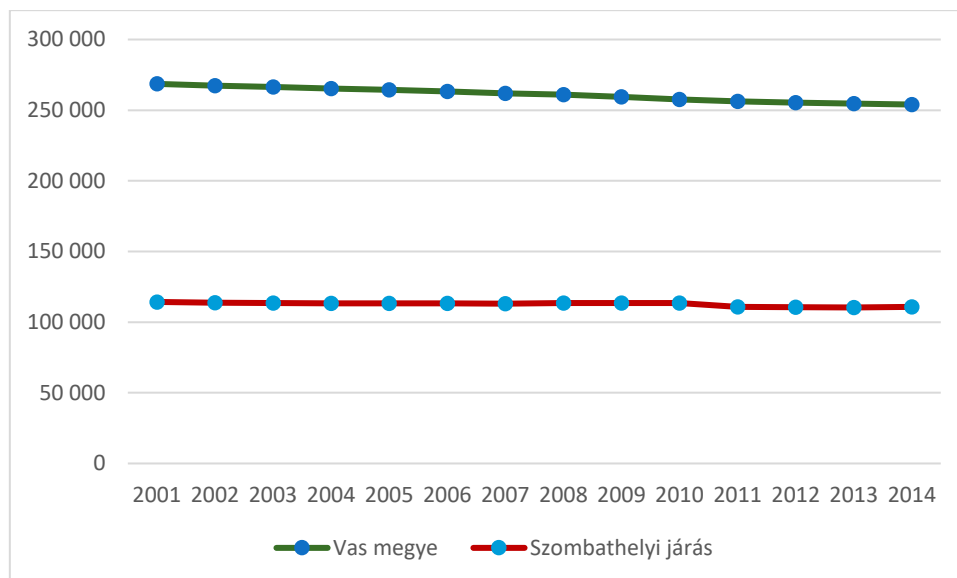
3.1.1.1. A népességszám változása

A Szombathelyi járásban 2014-ben a lakónépesség száma 110 772 fő volt, az állandó népesség száma pedig 111 196 fő. A nemek közötti megoszlás: 52,1% nő és 47,9% férfi.

A terület népessége enyhén, de folyamatosan csökkent (a 15 év alatt mintegy 3,1%-kal illetve 3 534 fővel), melynek okai a következők:

- Az első gyermekvállalás időpontjának időbeli elhalasztása és a gyermekvállalási hajlandóság mérséklődésének következtében az élve születések száma csökken, elmarad a halálozások számától, ezáltal természetes fogyás tapasztalható.
- A nyugati országrészt különösen érinti a területről való elvándorlás, főként a fiatalabb, képzettebb csoportok körében. A vándorlás iránya elsősorban külföld (Ausztria, Németország, stb.), de a jelentősebb gazdasági központok (pl. Budapest, Győr) iránt is élénk az érdeklődés. Érdekes jelenség, hogy 2010-ről 2011 látványos (mintegy 3 000 fős) csökkenést élt meg a megyei jogú város, mely fogycást azóta sem sikerült „visszaszerezni”, annak ellenére sem, hogy a megye kevésbé fejlett területeiről szívesen települnek a megyeszékhelyre a lakosok.

2. ábra: A lakónépesség változása a 2001-2014 közötti időszakban

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

A népességben belül 2001 és 2011 között a Szombathelyi járásban ~50%-kal nőtt a roma népesség aránya (ez nem feltétlenül jelent ténylegesen ilyen nagyarányú növekedést, előfordulhat, hogy többen vállalják fel etnikai hovatartozásukat) – de arányuk az állandó lakosok körében még mindig lényegesen alacsonyabb az országos átlagnál (0,75%). **A roma népesség foglalkoztatási szempontból azért fontos,**

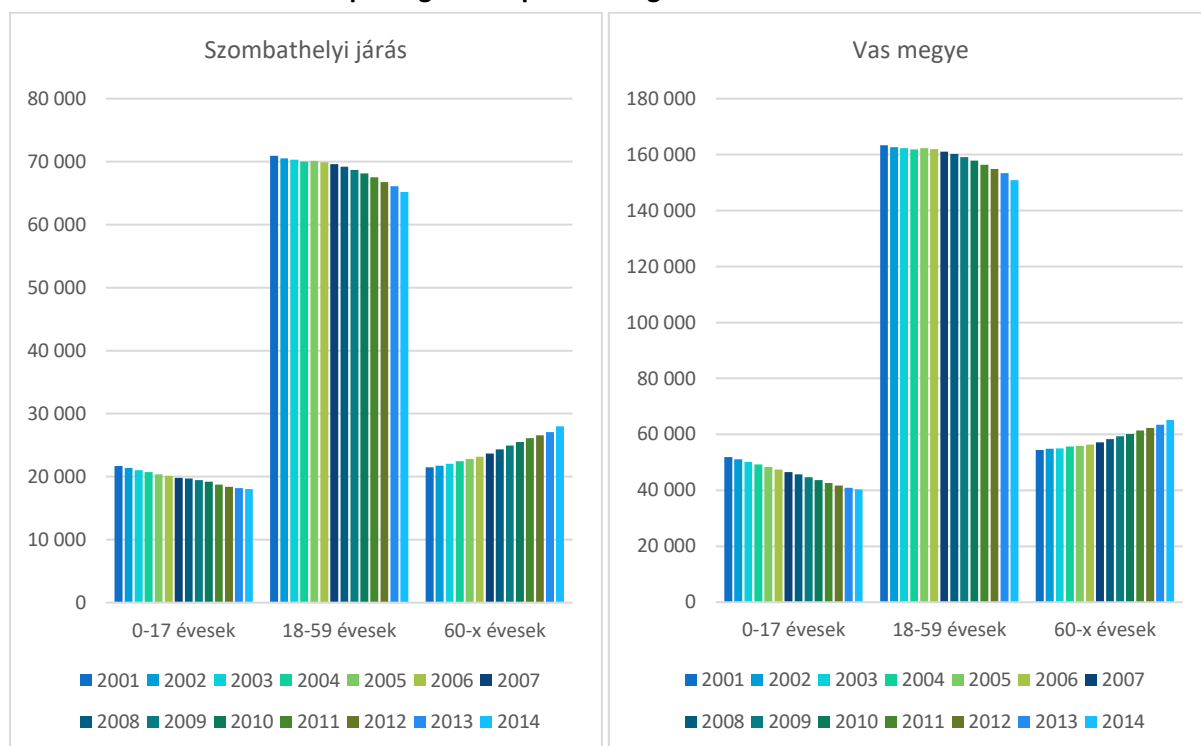

mert esetükben inkább jellemző az inaktivitás, a munkanélküliség, a mélyszegénység és az alacsony képzettségi szint. A roma népesség hivatalos száma 2011-ben 839 fő, de a tényleges értéket ennél jellemzően magasabbra szokták becsülni. Megjegyezzük, hogy Vas megye egészére jellemző a roma lakosság alacsony aránya, a legmagasabb értéket mutató Szentgotthárdi járásban is csupán 2% körüli.

3.1.1.2. A népesség korcsoportos megoszlása

A 2001. és 2014. közötti 15 éves időszakban jelentősen változott a **korcsoportok közötti megoszlás**: a fiatalok (0-17 éves) aránya a saját korosztályán belül 2001-hez képest 17,9%-kal csökkent, a 18-59 évesek között 8,2%-os volt a csökkenés, míg a 60 és feletti korosztály körében több, mint 30%-os növekedés zajlott le a Szombathelyi járásban. A megyében kissé árnyaltabbak az arányok, de a tendencia azonos: -22,3%, -7,6% és +19,9%.

3. ábra: Az állandó népesség korcsoportos megoszlása a 2001-2014 közötti időszakban

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

A lakosság korcsoportjában bekövetkezett változás az **eltartottsági ráta** (azaz 1 aktívkorúra jutó 60 év feletti) romlásában is megmutatkozik: míg 2001-ben a járási átlagos arány 30,3%, addig 2014-ben a már 43%-os érték mutatható ki. Nincs érdemi különbség a megyei átlagos adatokban sem, azaz térségi és megyei szinten is folyamatosan nő a gazdaságilag inaktív csoportok létszáma.

A **születéskor várható átlagos élettartam** két szempontból is fontos adat:

- egyfelől visszatükröz egyfajta életminőséget – beleértve a jövőbeni egészségi állapotot is, ami meghatározó a munkavállalók rendelkezésre állása szempontjából;
- másfelől előrevetíti a népesség további prognosztizálható előregedését is.

Ezen adat csak megyei szinten áll rendelkezésre: a 2015. évi adatok alapján Vas megyében a várható élettartam mind a nők (79,47 év), mind a férfiak (72,34 év) esetében kismértékben meghaladja az országos átlagot¹.

3.1.1.3. Képzettség

A munkaerő minőségének, szaktudásának legfőbb meghatározó tényezője annak képzettsége. A 2001. és 2011. évi népszámlálás során felmérték a 7 évesnél idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettségét. Az adatok az átlagos képzettségi szint jelentős javulásáról tanúskodnak:

- az általános iskolák 8 évfolyamát sem teljesítők száma a 2001-es adat 2/3-ra csökkent a járásban,
- a kizárólag általános iskolai végzettséget megszerzők aránya 7,5 százalékponttal mérséklődött,
- az oklevelet adó egyetemi, főiskolai végzettségűek körében 5 százalékpontos növekedés mutatkozik, míg a középfokú, érettségivel vagy anélkül rendelkező képzettségűek körében is 3.000 fős növekedés tapasztalható.

A megyével összevetve a célterületen jelentősebb a közép- vagy felsőfokú tanulmányokat folytató és képesítést szerzett személyek száma, illetve a számuk növekedése, és látványosabb az oktatási intézményekből képesítés nélkül kilépők számának csökkenése. Emellett fontos a kedvező folyamat továbbvitele, mivel térség népességmegtartó ereje továbbra is gyenge, a szakképzett munkaerő itt-tartása folyamatos motiváló erő kell, hogy legyen.

2. táblázat: A 7 éves és idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége (2001, 2011)

	Vas megye				Szombathelyi járás			
	2001		2011		2001		2011	
	Fő	Arány	Fő	Arány	Fő	Arány	Fő	Arány
Általános iskola 0 osztályát elvégzettek	3 500	1,42%	2 417	1,00%	1 321	1,26%	939	0,89%
Általános iskola 1-7. osztályát elvégzettek	43 081	17,45%	23 276	9,65%	15 620	14,92%	9 209	8,75%
Általános iskola 8. osztályát elvégzettek	68 924	27,91%	64 184	26,62%	25 756	24,59%	24 549	23,33%
Egyetemet, főiskolát, stb. végzettek, oklevéllel	20 987	8,50%	30 599	12,69%	12 327	11,77%	17 857	16,97%
Középiskolát végzettek, érettségivel	52 394	21,22%	66 872	27,73%	23 604	22,54%	31 783	30,21%
Középfokú iskolai végzettség, érettségi nélkül	58 040	23,51%	53 796	22,31%	26 095	24,92%	20 869	19,84%
Összesen	246 926	100,00%	241 144	100,00%	104 723	100,00%	105 206	100,00%

Forrás: TeIR – KSH-NEPSZ

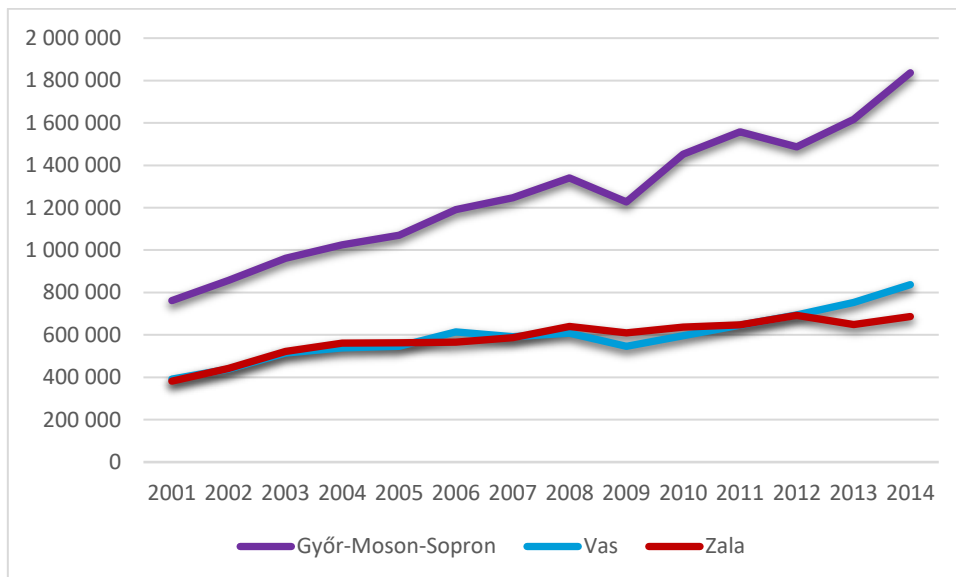
¹ Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsd008.html

3.1.2. Általános gazdasági jellemzők

3.1.2.1. A GDP alakulása

Egy adott terület gazdasági teljesítményének egyik legelismertebb fokmérője a **bruttó hazai termék** (GDP) mutató. Tekintettel arra, hogy a KSH települési szintű GDP adatokat nem közöl, ezért az elemzés fókuszában Vas megye teljes területe áll.

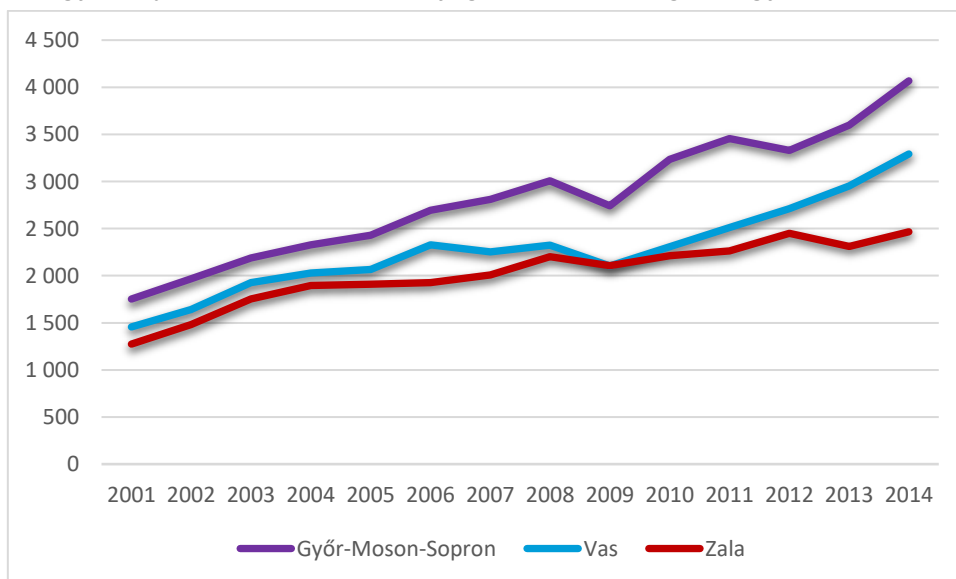
4. ábra: A GDP változása a Nyugat-dunántúli régió megyéiben (2001-2014, millió Ft)

Forrás: TeIR – KSH-MRSTAR

A régióban a 2010-es évhez képest 25%-kal nőtt a GDP 2014-ben, melynek arányaiban éppen Vas megye volt a nyertese a maga 40%-os növekedésével (Győr-Moson-Sopron megyébe 26%, Zala megyében 7%). Az **egy főre jutó GDP** esetében még látványosabb a Vas megyei változás: a 2010-hez képesti növekedés a megyékben, az ábra sorrendjében: 25%, 42%, 11%. Az elmúlt 5 évben az európai uniós tagországok régióinak átlagában az egy főre jutó GDP a Nyugat-dunántúli régióban 64%-ról 71% nőtt, így láthatóan a prosperáló térségek közé tartozik makroszinten is.

5. ábra: Az egy főre jutó GDP változása a Nyugat-dunántúli régió megyéiben (2001-2014, mFt)

Forrás: TeIR – KSH-MRSTAR

A fenti eredmények tükrében nem csoda, hogy az elmúlt 5 évben a megye az egy főre jutó GDP országos rangsorában 3 helyet ugrott. A fejlődés a megyék átlagához való viszonyításban is megmutatkozik.

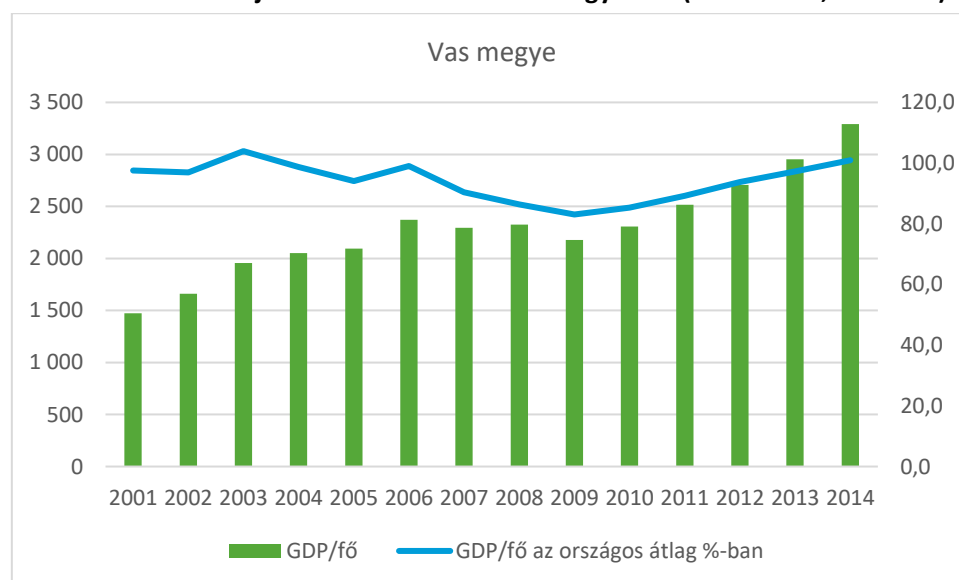
3. táblázat: Vas megye GDP adatai (2010-2013)

Megnevezés		2010	2011	2012	2013	2014
Bruttó hazai termék piaci beszerzési áron	milliárd Ft	596,4	646,8	692,4	753,0	837,1
	az országos százalékában	2,2%	2,3%	2,4%	2,5%	2,6%
Egy főre jutó bruttó hazai termék piaci beszerzési áron	ezer Ft	2 307	2 516	2 707	2 954	3 292
	az országos átlag százalékában	85,3%	89,2%	93,8%	97,2%	100,9%
	a megyék átlagának százalékában	98,2%	102,1%	107,4%	111,1%	114,6%
	a megye sorszáma az egy főre jutó GDP szerinti csökkenő rangsorban	6	5	4	4	3
Egy főre jutó bruttó hazai termék vásárlóerő-paritáson	PPS ²	14 033	15 206	16 107	17 243	18 823

Forrás: KSH, Táblák (STADAT) - Idősoros éves, területi adatok - Általános gazdasági mutatók; KSH, Tájékoztatói adatbázis - A GDP termelése - Éves adatok

Az adatok elemzése során szükséges figyelembe venni, hogy a 2008-ban realizálódott gazdasági válság révén jelentős visszaesés következett be országos szinten, így a magas számok részben a csökkenés hatására keletkezett alacsony bázisértéknek köszönhetőek. Azonban ennek ellenére is kimutatható a 2010-es évtől indult fejlődés, amely révén az országos átlaghoz képesti szint 2001-es értékét sikerült elérni a megyében.

6. ábra: Az 1 főre jutó GDP alakulása Vas megyében (2001-2014, eFt és %)

Forrás: KSH, Táblák (STADAT) - Idősoros éves, területi adatok - Általános gazdasági mutatók

² Az Európai Unióban végzett összehasonlítás mértékegysége a PPS (purchasing power standards), amely nagyságrendileg 1 eurónak felel meg.

3.1.2.2. Vállalkozásszerkezet

A regisztrált és működő vállalkozások számának alakulása

A KSH nyilvántartása szerint a **regisztrált vállalkozások** száma 2014-ben a térségben 17 836 db volt, ebből 5 385 db társas (az összes regisztrált vállalkozás 30,2%-a). Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma 160 db, amely kerek 10 db-bal haladja meg a megyei átlagot. 2012-ben volt egy jelentős visszaesés a regisztrált vállalkozások számában (mintegy 3 400-zal csökkent a számuk), azonban a következő évre sikerült elérni a 3 évvel korábbi szintet.

A **működő vállalkozások** számáról csak 2013-as adatok állnak rendelkezésre járási, illetve települési szinten, ebben az évben 7 107 db-ot mértek a vizsgált járásban. A számuk 2011-hez képest lassan, de folyamatosan csökken – kb. 800-900-zal évente. A működő vállalkozás közül 3 970 db (az összes vállalkozás 55,8%-a) volt társas, amely arányaiban kissé magasabb a megyei ~50%-os értéknél. A regisztrált vállalkozásokhoz viszonyítva 2013-ban azok 40%-át tartották nyilván működőként is, ez szintén magasabb a megyei átlagnál (minden 3. regisztrált cég működött a valóságban). Az 1000 főre jutó működő vállalkozások száma a járásban 64, amely 12 db-bal meghaladja a megyei 52-es átlagot.

4. táblázat: A regisztrált és működő vállalkozások létszám-kategóriánkénti megoszlása a Szombathelyi járásban

Szombathelyi járás	Működő vállalkozások száma							Regisztrált vállalkozások száma a Paktumtérségben							
	1-9 fős	10-19 fős	20-49 fős	50-249 fős	250-499 fős	500 és több fős	Összesen	1-9 fős	10-19 fős	20-49 fős	50-249 fős	250-499 fős	500 és több fős	0 és ismeretlen fős	Összesen
2011	8 537	205	80	54	5	6	8 887	12 111	218	118	51	6	6	5 217	17 727
2012	7 631	202	86	47	5	7	7 978	11 889	215	108	49	5	6	2 119	14 391
2013	6 759	202	83	50	6	7	7 107	11 838	247	94	46	4	7	5 532	17 768
2014								11 877	228	99	45	6	8	5 573	17 836

Szombathelyi járás	Működő vállalkozások aránya							Regisztrált vállalkozások aránya a Paktumtérségben							
	1-9 fős	10-19 fős	20-49 fős	50-249 fős	250-499 fős	500 és több fős	Összesen	1-9 fős	10-19 fős	20-49 fős	50-249 fős	250-499 fős	500 és több fős	0 és ismeretlen fős	Összesen
2011	96,1%	2,3%	0,9%	0,6%	0,1%	0,1%	100,0%	68,3%	1,2%	0,7%	0,3%	0,0%	0,0%	29,4%	100,0%
2012	95,7%	2,5%	1,1%	0,6%	0,1%	0,1%	100,0%	82,6%	1,5%	0,8%	0,3%	0,0%	0,0%	14,7%	100,0%
2013	95,1%	2,8%	1,2%	0,7%	0,1%	0,1%	100,0%	66,6%	1,4%	0,5%	0,3%	0,0%	0,0%	31,1%	100,0%
2014								66,6%	1,3%	0,6%	0,3%	0,0%	0,0%	31,2%	100,0%

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

A működő vállalkozások ágazati megoszlása

A paktumterületen a vállalkozások legnagyobb hányada a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban működik, részesedése közel 20%. 15% körüli a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység gazdasági ág részesedése, a többi iparág 10% alatt oszlik meg.

Fontos megemlíteni a feldolgozóipart, amely annak ellenére, hogy részesedése csak 7,5%, foglalkoztatási potenciálja ennél lényegesen magasabb, mivel az ágazat munkaerő-igénye jelentősnek számít.

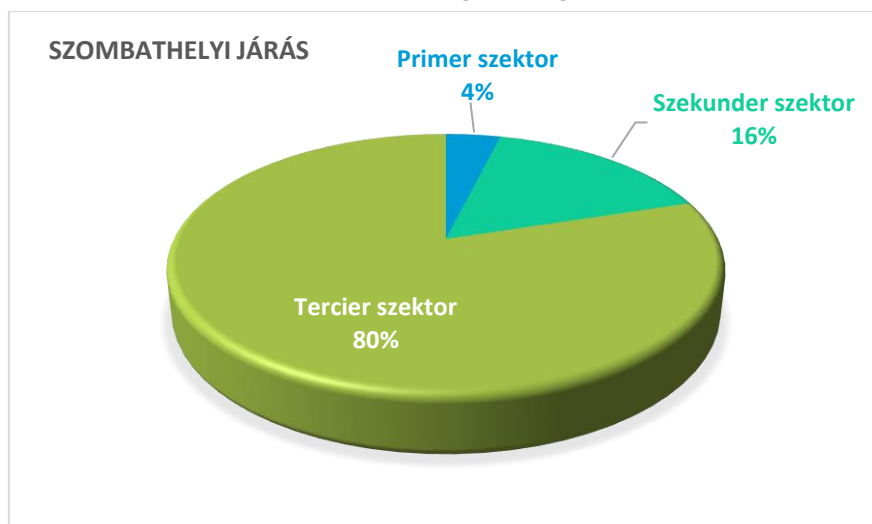
5. táblázat: A működő vállalkozások ágazati megoszlása (2013)

Működő vállalkozások 2013-ban, gazdasági ágak szerint	Szombathelyi járás		Vas megye	
	száma	aránya	száma	aránya
bányászat, kőfejtés	4	0,06%	20	0,15%
feldolgozóipar	532	7,49%	1 104	8,24%
humán-egészségügyi, szociális ellátás	374	5,26%	611	4,56%
kereskedelem, gépjárműjavítás	1 410	19,84%	2 652	19,80%
közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	4	0,06%	6	0,04%
mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	269	3,79%	816	6,09%
művészet, szórakoztatás, szabadidő	242	3,41%	381	2,84%
pénzügyi, biztosítási tevékenység	289	4,07%	513	3,83%
szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1 091	15,35%	1 647	12,30%
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	315	4,43%	823	6,14%
szállítás, raktározás	227	3,19%	513	3,83%
villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	6	0,08%	20	0,15%
vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	22	0,31%	44	0,33%
adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	404	5,68%	669	4,99%
egyéb szolgáltatás	287	4,04%	640	4,78%
építőipar	624	8,78%	1 369	10,22%
információ, kommunikáció	261	3,67%	423	3,16%
ingatlanügyletek	388	5,46%	616	4,60%
oktatás	358	5,04%	527	3,93%
Összesen	7 107	100,00%	13 394	100,00%

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

A gazdaság szerkezet főbb jellemzői

7. ábra: A működő vállalkozások gazdasági szerkezete 2013-ban

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

A szolgáltatási szektor túlsúlya jellemző a járásban és a megyében is (Szombathely térségében 80%, megyei szinten 75%), és értelemszerűen több vállalkozás működik megyei szinten (kiemelten a vidékies térségnek számító paktumterületeken) a mező- és erdőgazdaságban, illetve a feldolgozó- és építőipar aránya is magasabb. A mezőgazdasági - vidékfejlesztési szakterületek egyes szegmenseinek erősödése (helyi termék készítése, termelői közösségek kialakulása, rövid ellátási láncok szerveződése, stb.) akár további növekedéssel is járhat, főként a kisebb vállalkozások (alkalmasint egyéni vállalkozások) körében.

3.2. Munkaerő-piaci helyzetkép

3.2.1. Gazdasági aktivitás

A szombathelyi járásban (és a megyében egyaránt) 2011-ben a népesség mintegy 44-45%-a számított gazdaságilag aktívnak, amely értékek kis mértékben elmaradt az országos értéktől (45,4%). Az inaktívak a lakosság kevesebb, mint 28%-át tették ki, amely a projekt egyik lehetséges célcsoportját jelentik. A 23,6%-os arányú eltartottak jellemzően gyermekek, diákok, akiknek a megfelelő képzésével, kompetenciáinak fejlesztésével érhető el a munkáltatóknak megfelelő munkaerő biztosítása a jövőben.

6. táblázat: A népesség gazdasági aktivitása a Szombathelyi járásban (2011)

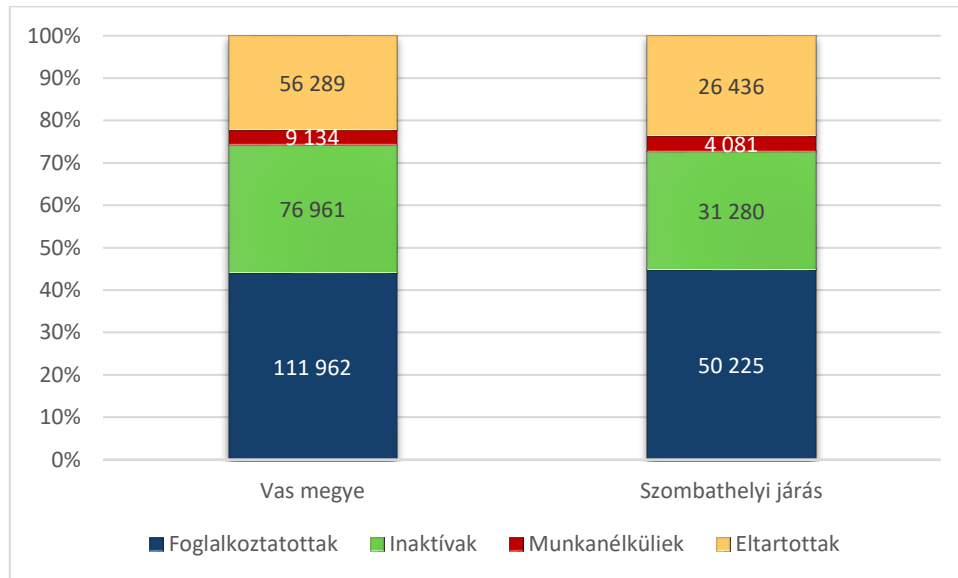
	Szombathelyi járás			
	Férfiak	Nők	Összesen	Arány
Foglalkoztatottak	26 695	23 530	50 225	44,8%
Inaktívak	11 365	19 915	31 280	27,9%
Munkanélküliek	2 094	1 987	4 081	3,6%
Eltartottak	13 535	12 901	26 436	23,6%
Összesen	53 689	58 333	112 022	100,0%

Forrás: TeIR – KSH-NEPSZ

A gazdasági aktivitást a megyei és járási paktumterületen vizsgálva jelentős különbségek nem tapasztalhatóak. A szórás a foglalkoztatottak és a munkanélküliek tekintetében az 1 százalékpontot sem éri el, az inaktívak esetében 2,4 százalékpont az eltérés a megye javára, míg az eltartottak aránya 1,5 százalékponttal alacsonyabb a járásban.

8. ábra: A népesség gazdasági aktivitásának megoszlása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2011)

Forrás: TeIR – KSH-NEPSZ

3.2.2. Munkanélküliségi tendenciák

A Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya által megküldött részletes adatokból kimutatható az álláskeresők nemek, iskolai végzettség, korcsoport szerinti megoszlása és az álláskeresés időtartama földrajzi területenkénti bontásban. Az adatbázis az elemzés idején a legfrissebb, 2016. szeptemberére vonatkozóan tartalmaz információkat.

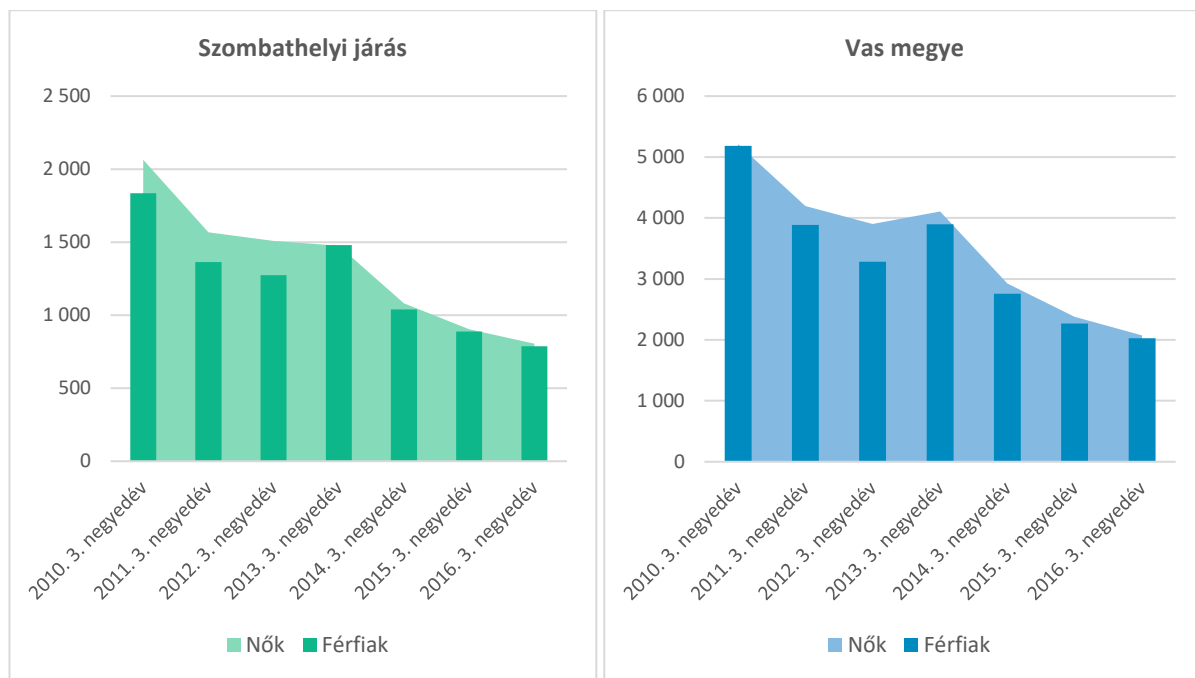
Az álláskeresők száma a Szombathelyi járásban 2016. szeptemberében 1 592 fő volt, a létszámukban 2010 óta csökkenő tendencia figyelhető meg. A folyamatok alakulása részben a bevezetett közfoglalkoztatási rendszernek, részben annak köszönhető, hogy az álláskeresők ellátási időszaka jelentősen csökkent és a munkaügyi ellátás köre szűkült, emiatt relatíve gyorsan kikerülnek az álláshoz elég gyorsan nem jutók a rendszerből.

3.2.2.1. Nemek szerinti megoszlás

Az álláskeresők 49,4%-a volt férfi, 50,6%-a nő Vas megyében, míg a Szombathelyi járásban a férfiak „javára” dől el a nemek közti megoszlás: 50,5% és 49,5%.

A 2010 és 2016 augusztusa közötti időszakot vizsgálva az látható, hogy a járásban a csökkenő számú álláskeresőkön belül a férfiak részesedése 2013-ig alacsonyabb, ezt követően kissé magasabb a nőkhöz viszonyítva.

9. ábra: Az álláskeresők számának alakulása nemek szerinti megoszlásban (2010-2016. negyedév)

Forrás: TeIR – FH

3.2.2.2. Iskolai végzettség szerinti megoszlás

A Szombathelyi járás területén a nyilvántartott álláskeresők jellemzően alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek: a 2016. szeptemberi nyilvántartás alapján a munkanélküliek mintegy 2% az általános iskolát sem fejezte be, az alapfokú végzettséggel rendelkezők aránya 28 % körül mozog. A legalacsonyabb a munkanélküliek aránya az egyetemet illetve a technikumot végzettek körében, ezután következik emelkedő sorrendben a főiskolai, gimnáziumi, szakközépiskolai végzettségűek, valamint szakmunkásképzőt végzettek köre.

A fentebb vázolt adatokból az alábbi következtetések vonhatóak le:

- a szakképzési rendszer nem képes biztosítani a munkaerő-kereslet igényeinek megfelelő munkaerőt;
- a nyilvántartott álláskeresők elavult szaktudással rendelkeznek, az aktuális elvárásoknak nem képesek megfelelni;
- olyan érettségi bizonyítvánnyal, melyhez szakképzettség nem társul, a munkaerőpiacon való elhelyezkedés nehezen megoldható;
- a magasabb iskolai végzettség jelentős mértékben emeli a munkavállalás eredményességének esélyeit;

Érdekes képet mutat a megyei paktumterülettel való összevetés: a megyeközpontban és agglomerációjában arányaiban magasabb azon munkanélküliek aránya, akik magasabb szintű képesítéssel rendelkeznek, megyei szinten ez az arány alacsonyabb, köszönhetően a vidékies térségekben mutatkozó helyzetnek, azaz itt a diplomával, magasabb szakképesítéssel rendelkezők könnyebben találnak munkahelyet, illetve magasabb a kevésbé kvalifikált lakosság aránya.

7. táblázat: Az álláskeresőik iskolai végzettség szerinti megoszlása (2016. szeptember)

	Vas megye		Szombathely és járása Paktum	
	száma	aránya	száma	aránya
<i>általános iskolai végzettség nélkül</i>	106	2,59%	31	1,95%
<i>általános iskola</i>	1 367	33,34%	448	28,14%
<i>szakiskola</i>	67	1,63%	28	1,76%
<i>szakmunkásképző</i>	1 077	26,27%	392	24,62%
<i>gimnázium</i>	374	9,12%	149	9,36%
<i>sakközépiskola</i>	678	16,54%	328	20,60%
<i>technikum</i>	128	3,12%	50	3,14%
<i>főiskola</i>	218	5,32%	120	7,54%
<i>egyetem</i>	85	2,07%	46	2,89%
Összesen	4 100	100,00%	1 592	100,00%

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

Összevetve a 2010-es év 3. negyedévében mutatkozó számokkal a 6 éves időszak alatt eltérő módon változott az egyes iskolai végzettséggel rendelkező csoportok száma Vas megyében illetve a Szombathelyi járásban: míg megyei szinten elsősorban az általános iskolai végzettség nélküli csoport mellett az egyetemi illetve gimnáziumi végzettséggel rendelkezők száma csökkent, addig a Szombathelyi Paktumterületen elsősorban a magasabb végzettségűek arányában mutatkozik a legnagyobb csökkenés (pl. az egyetemi végzettségűek terén 14 százalékponttal magasabb az arány a megyei sinthez képest).

A létszámcsökkenés egyéb szempontból is jelentős, akár megyei, akár a járási szinten nézzük, 6 év alatt a regisztrált munkanélküliek száma ~60%-kal csökkent azzal, hogy egy látványosabb csökkenésre a 2014-es évben került sor.

8. táblázat: Az álláskeresőik iskolai végzettség szerinti megoszlása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2010 - 2016. 3. negyedév)

	Vas megye								Szombathelyi járás							
	2010. 3. negyedév	2011. 3. n. év	2012. 3. n. év	2013. 3. n. év	2014. 3. n. év	2015. 3. n. év	2016. 3. n. év	Változás (2016/2010)	2010. 3. n. év	2011. 3. n. év	2012. 3. n. év	2013. 3. n. év	2014. 3. n. év	2015. 3. n. év	2016. 3. n. év	Változás (2016/2010)
<i>Általános iskolai végzettség nélkül</i>	221	169	163	185	151	137	106	48,0%	77	42	54	62	48	44	31	40,3%
<i>Általános iskola</i>	3 268	2 403	2 207	2 558	1 780	1 461	1 367	41,8%	1 099	773	788	875	614	507	448	40,8%
<i>Szaktanácsképző</i>	3 167	2 328	1 976	2 235	1 505	1 220	1 077	34,0%	1 069	772	691	724	514	426	392	36,7%
<i>Szakiskola</i>	153	117	99	136	91	104	67	43,8%	62	39	36	45	35	44	28	45,2%
<i>Szakközépiskola</i>	1 573	1 318	1 205	1 333	958	831	678	43,1%	748	593	540	605	420	362	328	43,9%
<i>Technikum</i>	459	357	308	278	189	133	128	27,9%	212	158	133	104	65	45	50	23,6%
<i>Gimnázium</i>	838	698	629	703	581	410	374	44,6%	279	218	231	234	197	162	149	53,4%
<i>Főiskola</i>	529	522	439	419	302	247	218	41,2%	276	261	227	226	158	145	120	43,5%
<i>Egyetem</i>	184	166	160	157	124	105	85	46,2%	76	76	82	81	70	57	46	60,5%
Összesen	10 392	8 078	7 186	8 004	5 681	4 648	4 100	39,5%	3 898	2 932	2 782	2 956	2 121	1 792	1 592	40,8%

Forrás: TeIR – FH

3.2.2.3. Foglalkozási csoport szerinti megoszlás

Az iskolai végzettség mellett fontos látni azt is, hogy milyen felelősségszintű és típusú munkát végezhetnek az álláskeresők a majdani munkahelyükön. A Szombathelyi járásban és a megyében etekintetben is csak árnyalatnyi különbségek érezhetők, a munkanélküliek mintegy fele segédmunkás vagy betanított munkás, 1/3-a szakmunkás. A szombathelyi térségben magasabb a szellemi foglalkozásúak aránya, és ezzel párhuzamosan alacsonyabb a kevésbé képzett szakmával rendelkezők aránya, mint megyei szinten.

9. táblázat: Az álláskeresők foglalkozási csoportba való besorolás szerinti megoszlása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2016. 3. negyedév)

	Vas megye		Szombathely és járása Paktum	
	száma	aránya	száma	aránya
<i>segédmunkás</i>	481	11,73%	146	9,17%
<i>betanított munkás</i>	1 536	37,46%	527	33,10%
<i>szakmunkás</i>	1 252	30,54%	495	31,09%
<i>szellemi</i>	689	16,80%	364	22,86%
<i>vezetői</i>	142	3,46%	60	3,77%
Összesen	4 100	100,00%	1 592	100,00%

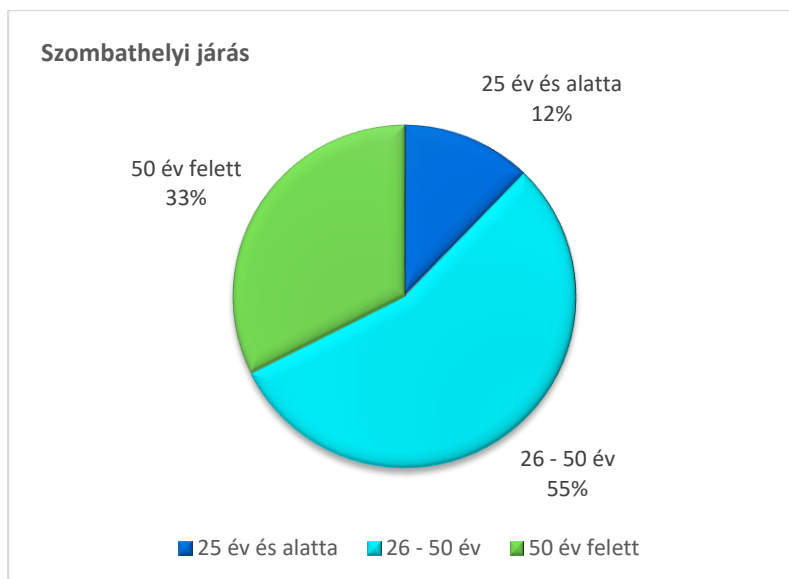
Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

3.2.2.4. Korcsoport szerinti megoszlás

A legfrissebb adatok szerint a 25 évnél fiatalabb munkanélküliek aránya az országos átlaghoz (19,1%³) képest kissé kedvezőbb képet mutat: a járásban minden 8. álláskereső tartozik ebbe a korcsoportba, a megye egészében pedig minden 6. álláskereső. Emellett külön figyelmet indokolt szentelni ennek a célcsoportnak, mivel hosszútávon, a munkaerőpiacon való boldoguláshoz szükséges a kívánt készségek és attitűd elsajátítása. További figyelmet érdemel az is, hogy az álláskeresők 1/3-a 50 éves vagy annál idősebb. Adott esetben kihívást jelenthet mind a munkaerőpiaci szolgáltatást végző szervezetek, mind a munkaáltatók számára, hogy az egyébként jelentős szakmai tapasztalattal és gyakorlattal rendelkező, ám nehezebben mobilizálható (mind a szakmai váltást, mind a földrajzi helyváltoztatást jelentő) korcsoport tagjait bekapcsolja a munkaerő-áramlásba.

³ Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf010.html

10. ábra: Az álláskeresőik korcsoportonkénti megoszlása (2016. szeptember)

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

A részletesebb korosztály-kutatás hasonló képet mutat, enyhe súlyponti eltérésekkel: Szombathelyen és környékén a fiatalabb generáció, azaz a 20 év alatti és a 30-34 éves korosztály tagjai kapnak arányaiban leginkább munkát, míg a 35-39 éves korosztálynak kissé nehezebb az elhelyezkedés. Megyei szinten is hasonló a helyzet, azonban mivel kiegyenlítettebbek az arányok, érzékelhető, hogy a másik két helyi paktumban a többi korcsoport felé tolódik el a hangsúly. Nagyságrendi különbségek természetesen nincsenek, inkább finomhangolásra van szükség az egyes paktumterületeken.

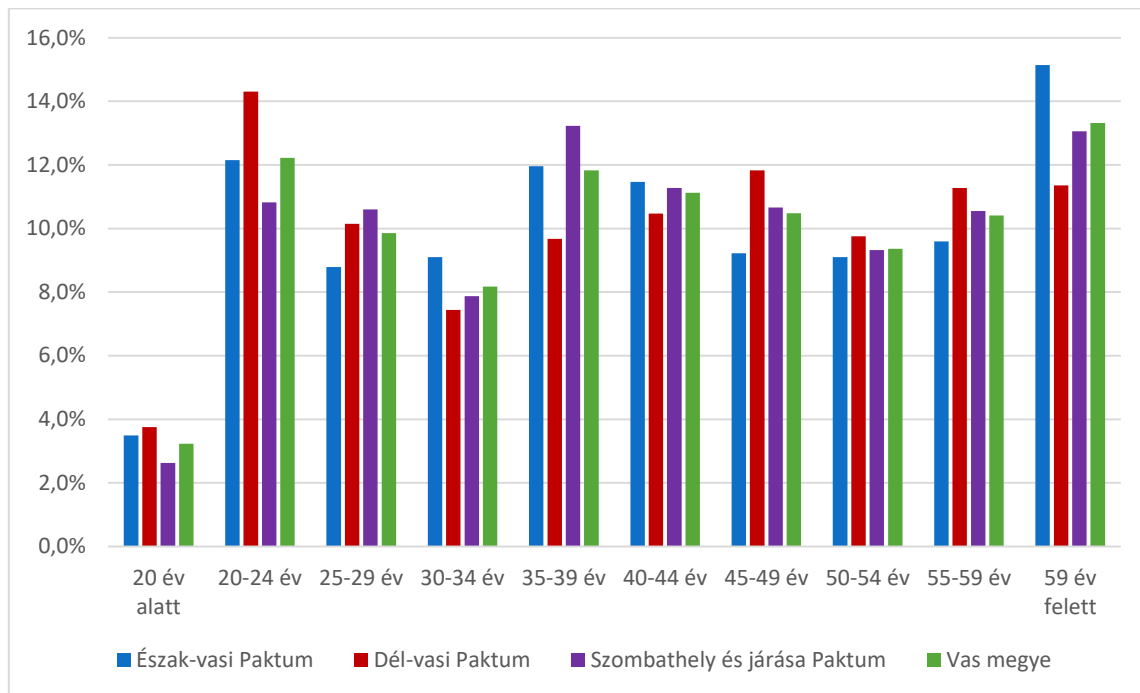
10. táblázat: Az álláskeresőik számának korcsoportonkénti megoszlása (2015. 3. negyedév)

	20 év alatt	20-24 év	25-29 év	30-34 év	35-39 év	40-44 év	45-49 év	50-54 év	55-59 év	59 év felett
<i>Szombathely és járása Paktum</i>	47	194	190	141	237	202	191	167	189	234
<i>Vas megye</i>	150	568	458	380	550	517	487	435	484	619

Forrás: TeIR – FH

Tájékoztatásul bemutatjuk az egyes helyi paktumok területén jelentkező különbségeket, ami a korcsoportok szerinti álláskeresői megoszlást illeti. A relatíve legmagasabb arányt az összes paktumtérséghez viszonyítva Szombathelyen és környékén a 35-39 éves korosztály kapcsán mérték, a stratégiában erre is külön figyelmet kell fordítani.

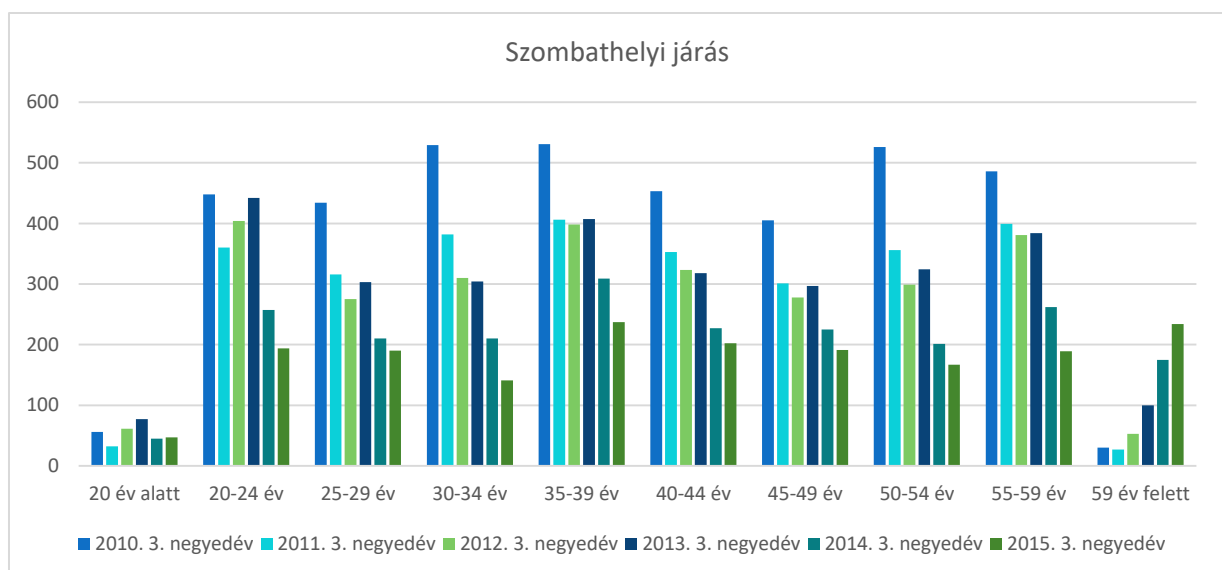
11. ábra: Az egyes korcsoportok részesedésének összehasonlítása a helyi paktumok területén (2015. 3. negyedév)

Forrás: TeIR – FH

Az alábbi ábrát megvizsgálva fontos megjegyezni, hogy egy korcsoport esetében látszik növekedés az elmúlt 5 évben, mégpedig az 59 és ennél idősebb korosztályba tartozó álláskereső körében. A stratégiai célok kitűzése során ügyelni kell arra, hogy ezen korcsoport is figyelmet kapjon, tekintettel arra, hogy a lakosság elöregedésével várhatóan további növekedéssel kell számolni.

12. ábra: Az egyes korcsoportok számának alakulása a Szombathelyi és Járási Paktumtérben (2010. - 2015. 3. negyedév)

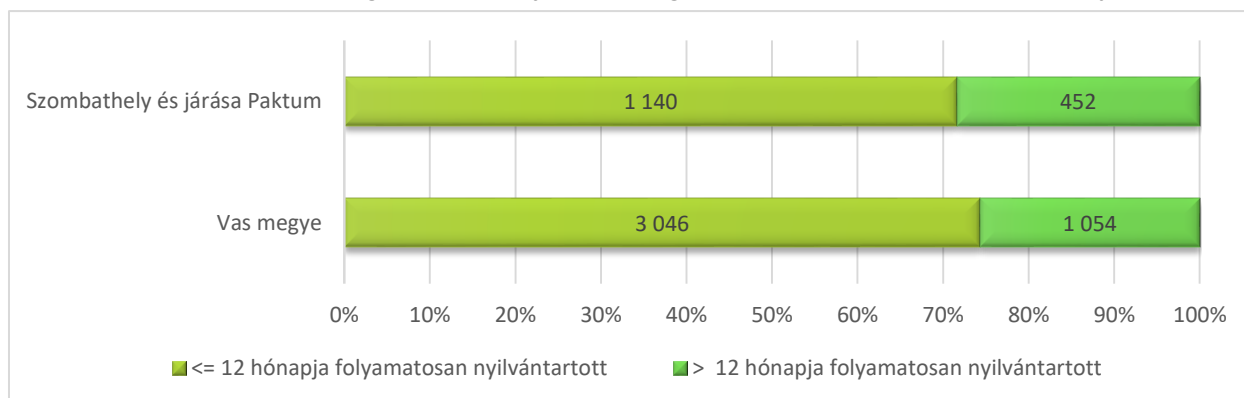

Forrás: TeIR – FH

3.2.2.5. Az álláskeresés időtartama

A munka nélkül eltöltött időtartam jelentős mértékben befolyásolja az állással nem rendelkezők munkaerő-piaci (re)integrációját, illetve az álláskeresés hatékonyságát. Vas megyében illetve a szombathelyi paktumterületen nagyságrendileg az álláskeresők ¼-e számíthat legalább 1 éves állástalanságra, a ~¾-ük 12 hónapon belül kikerül a nyilvántartási rendszerből. Annak ellenére, hogy nincs jelentős különbség, érdemes figyelmet fordítani arra, hogy a megyeszékhelyen és térségében magasabb a legalább 12 hónapja álláskeresői státuszban lévők aránya – nehezebben kerülnek be újra a munkaerőpiacra az állástalanok, mint a megyei szinten.

13. ábra: Az álláskeresők megoszlása a folyamatos regisztráció hossza szerint (2016. szeptember)

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

Az alábbi táblázatokban jól látható, hogy 2010-től kezdve az álláskeresők járási szinten is nagyságrenddel csökkent, a csaknem 7 év alatt a több, mint egyharmadára. A legnagyobb csökkenést a legalább 24 hónapja regisztrált álláskeresők körében regisztrálták, mindkét térségben 72%-os aránnyal. A legkisebb mértékű csökkenést a 7-12 hónap közötti időszak alatt állást találók (vagy a rendszerből való kilépők) között mérték, körükben csak minden negyedik személy esetében szűnt meg a regisztráció.

11. táblázat: Az álláskeresők megoszlása a folyamatos regisztráció hossza szerint a Szombathely és Járása Paktumtérségben (2010-2016. szeptember)

Szombathelyi járás	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016. január-szeptember
1-3 hónap	1 302	1 177	1 218	1 184	984	798	747
4-6 hónap	788	636	598	567	389	349	292
7-12 hónap	956	601	578	500	283	310	236
13-24 hónap	787	491	345	465	235	248	231
> 24 hónap	355	379	315	336	330	289	257
Összeg	4 187	3 284	3 053	3 050	2 221	1 994	1 762

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

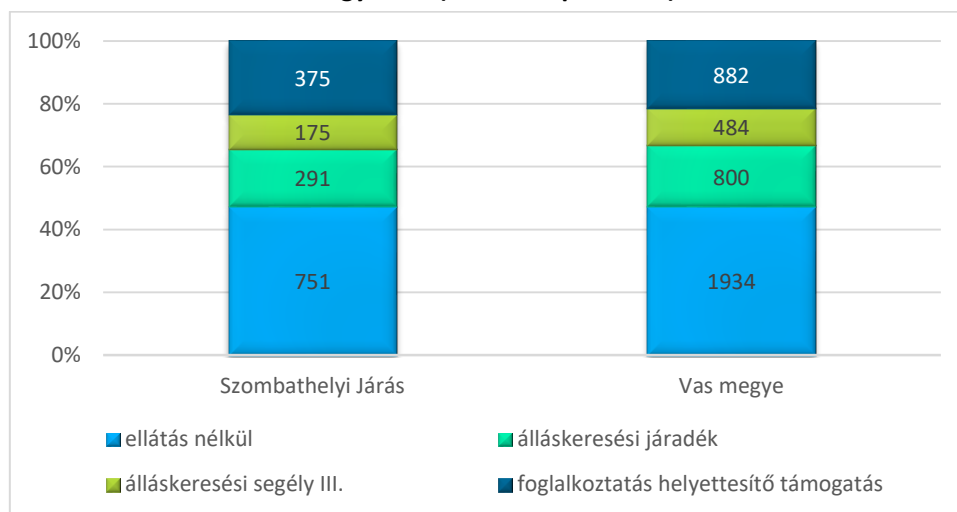
3.2.2.6. A regisztrált álláskeresők ellátása

A nyilvántartott álláskeresők 47%-a szociális ellátásban egyáltalán nem részesült 2016. szeptemberében a vizsgált térségben. Álláskeresői járadék a rászorulóknak a munkahely elvesztésétől számítva legfeljebb 90 napig folyósítható, ebben az ellátási formában nagyjából minden 5-ik regisztrált

álláskereső részesült. Az elmúlt években a támogatási forma jelentősége nagymértékben lecsökkent, főleg a folyósítás időtartamának lerövidítése okán. A jogosultsági idő leteltét követően többnyire bérpótló juttatást, rendelkezésre állási támogatást, az aktív korúak ellátásán belül foglalkoztatást helyettesítő támogatást vagy álláskeresői segélyt kaphatnak/kaphattak az álláskereső. A Szombathelyi járásban kétfajta juttatásban részesülnek az érintettek: álláskeresői segélyben – 11% (megyei szinten az arányuk 12%)–, illetve foglalkoztatást helyettesítő támogatásban – 23,6% (21,5%).

14. ábra: Az álláskeresők megoszlása az ellátás típusa szerint a Szombathelyi járásban és Vas megyében (2016. szeptember)

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

3.2.3. Keresleti-kínálati viszonyok ágazatonként

A paktumterületen a hatékony munkaerő-menedzsment megvalósításához elengedhetetlen az ott található meghirdetett álláslehetőségek (munkaerő-kereslet), valamint az álláskereső (munkaerő-kínálat) részletes elemzése. Jelen fejezet a kereslet-kínálati viszonyokat a nemzetgazdasági ágakra és az egyes helyi paktumterületekre lebontva mutatja be a Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály legfrissebb, 2016. január-szeptember hónapokra vonatkozó nyilvántartása alapján.

3.2.3.1. Munkaerő-kereslet bemutatása

A Szombathely és Járása Paktumterületen 2016. január – szeptember hónapokban a munkáltatók összesen 11 074 üres álláshelyet jelentettek be, ez havi átlagos 1 230 álláshelyet jelent, és szeptember hónapban pontosan 1 447 álláshelyet. Az átlag feletti új álláshelyeket márciusban, áprilisban, májusban és júliusban regisztrálták. Megyei szinten kissé eltolódik az időszak, májusban, júniusban, júliusban és augusztusban keletkezett az átlagosnál több új álláshely.

Az elemzés kiterjed arra is, hogy bemutassa, mely gazdasági ágakban mutatkozik igény a munkaerő iránt. A **Szombathely és Járása Paktum területén** a feldolgozóiparban mutatkozik a legnagyobb mértékű munkaerőhiány (992 db-bal), ezt követi a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás területe (860 db). További jelentős gazdasági ágak a városban és az agglomerációjában az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, a humán-egészségügyi, szociális ellátás, valamint a kereskedelem, gépjárműjavítás. 100-nál több álláshelyet összesen 6 kategóriában hirdettek meg.

Fontosnak tartjuk jelezni, hogy megyei szinten milyen különbségek tapasztalhatók, főként amiatt, hogy a programba bevonandó célcsoport tagjait merrefelé lehet majd irányítani. A **Vas megyei paktum** (azaz szombathelyi járáson túli megye) térségében a legnagyobb kereslet a feldolgozóiparban mutatkozott a 2016. évben, összesen 1 996 új álláshelyre kerestek munkavállalót, ezt követte a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás gazdasági ág munkahelyeinek a száma.

A harmadik helyet a rangsorban az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység gazdasági ág foglalja el, 951 új álláshellyel, a többi területen ennél jóval alacsonyabb számban keresnek munkavállalókat. A fentiek mellett fontosabb gazdasági területek még a paktumtérségben (melyek álláshelyei meghaladják a 200-at):

- mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
- kereskedelem, gépjárműjavítás
- szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás

Az egyes helyi paktumok között kisebb-nagyobb eltérések tapasztalhatók, azonban valamennyi területben **közös**, hogy az **adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység**, valamint a **közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás** azon szektorok között található, ahol a bejelentett új álláshelyek száma a legmagasabb.

12. táblázat: A munkáltatók által bejelentett új álláshelyek száma (2016. január-szeptember)

	Szombathelyi járás	Vas Megyei Paktumtérség
A Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	113	335
B Bányászat, kőfejtés	0	2
C Feldolgozóipar	992	1 481
D Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	2	0
E Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérsítés	27	48
F Építőipar	140	203
G Kereskedelem, gépjárműjavítás	435	272
H Szállítás, raktározás	291	119
I Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	149	257
J Információ, kommunikáció	40	3
K Pénzügyi, biztosítási tevékenység	99	32
L Ingatlanügyletek	79	51
M Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	94	215
N Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	774	951
O Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	860	1 966
P Oktatás	144	153
Q Humán-egészségügyi, szociális ellátás	610	127
R Művészet, szórakoztatás, szabad idő	33	89
S Egyéb szolgáltatás	146	175
Összesen	5 033	6 488

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

A fenti táblázatban szereplő összes üres álláshely értékei egyértelműen jelzik, hogy a három helyi paktumterületet összevetve a Szombathelyi járásban mutatkozik a legnagyobb munkaerőhiány (az összes álláshely mintegy 44%-a). Tekintettel arra, hogy ebben a térségben is jelentős az inaktívak létszáma, kihívás és egyben lehetőség is ennek a csoportnak megtalálni a megfelelő munkahelyet.

3.2.3.2. A munkaerő-kínálat bemutatása

A 2016. január-szeptember közötti időszakban a Vas Megyei Kormányhivatal adatbázisa szerint megyei szinten összesen 4 582 álláskeresőt regisztráltak, ebből a Szombathely és Járása Paktum területén 1 762 főt. Összevetve a két helyi paktum regisztrált álláskeresőivel, lakossági és gazdasági súlya alapján a Szombathelyi járásban a munkanélküliek száma kissé magasabb a másik kettőben mértnél.

A munkaerő-kínálat elemzését megnehezíti, hogy a regisztrált álláskeresők mintegy 19%-ról a Kormányhivatal nem rendelkezik olyan információkkal, hogy mely gazdasági területen vállalhatna munkát a képzettsége alapján, ennek az adatnak a begyűjtése a későbbiekben fokozott figyelmet érdemel.

Az előző alfejezethez hasonlóan itt szintén összevetjük a szombathelyi járási viszonyokat a megyeivel.

A **Szombathely és Járása Paktumban** a legnépszerűbb gazdasági ág a feldolgozóipar volt, arányaiban azonban itt a legkevesebb, a munkanélküliek 20%-a kívánna ezen a területen elhelyezkedni. További jelentős létszámban regisztráltak személyeket a kereskedelem, gépjárműjavítás, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység gazdasági ágakban, és további 3 kategóriában haladta meg az álláskeresők száma a 100-at.

A **Vas megyei Paktumtérségben** a legnagyobb, kiemelkedő létszámban a feldolgozóiparban elhelyezhető személyeket regisztráltak, a sorban a második, de negyedannyi az előző kategóriához képest a kereskedelem, gépjárműjavítás területe. Jelentős még, azaz 100-nál több munkanélkülit érint a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, az építőipar, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, végül a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás területe.

13. táblázat: Az álláskeresők megoszlása nemzetgazdasági áganként (2016. január-szeptember)

	Szombathelyi járás	Vas Megyei Paktumtérség
A Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	37	137
B Bányászat, kőfejtés	1	4
C Feldolgozóipar	353	811
D Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	2	4
E Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	14	34
F Építőipar	116	184
G Kereskedelem, gépjárműjavítás	225	231
H Szállítás, raktározás	54	75
I Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	110	177
J Információ, kommunikáció	16	10
K Pénzügyi, biztosítási tevékenység	30	28

	Szombathelyi járás	Vas Megyei Paktumtérsg
L Ingatlanügyletek	9	6
M Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	24	10
N Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	184	180
O Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	62	143
P Oktatás	33	27
Q Humán-egészségügyi, szociális ellátás	106	58
R Művészet, szórakoztatás, szabad idő	17	23
S Egyéb szolgáltatás	78	89

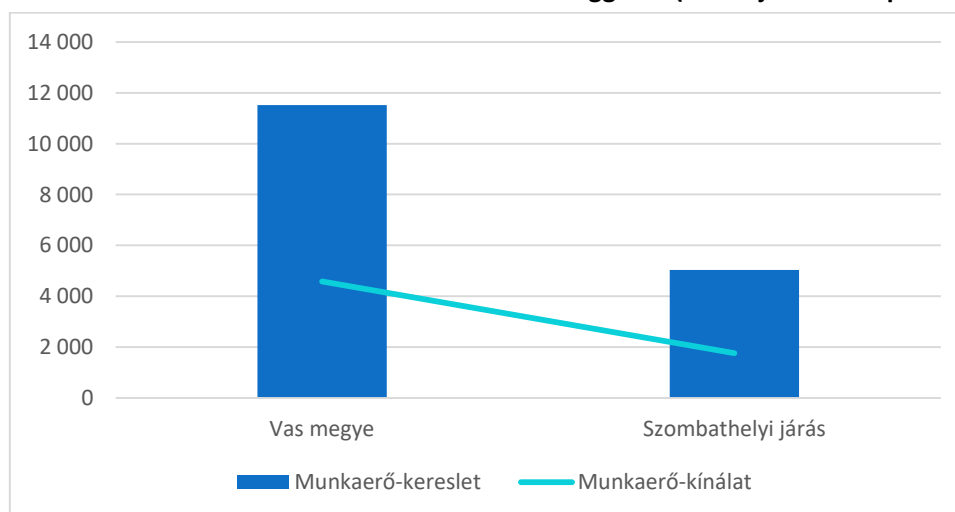
Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

3.2.3.3. Következtetések

A következtetések levonása során le kell szögezni, hogy a Vas Megyei Kormányhivatal a regisztrált álláskeresők körül minden ötödik esetében nem rendelkezik a kompetenciáit érintő információkkal, így a kereslet-kínálat ágazati összehasonlítása során ezt a csoportot nem tudtuk figyelembe venni. Járási szinten ez 288 álláskeresőt jelent, amellyel kapcsolatban az első feladat a képesítésükről szóló információk begyűjtése (mivel az adathiánynak oka van, először is motiválni kell az érintetteket a képesítésükről, készségeikről szóló adatok megadására). Ezek után lehet a célcsoport tagjait egyrészt az át- illetve továbbképzések irányába orientálni, másrészt személyre szabott szolgáltatásokat kínálva felkelteni bennük a szakmai fejlődés iránti igényt.

A 2016. január – szeptember hónapokra megadott adatok alapján az látható, hogy a megyei szinten ~60%-kal, szombathelyi paktumtérsg szinten pedig 65%-kal haladja meg az új álláshelyek száma a munkanélküli nyilvántartásba belépők számát, azaz komoly munkaerőhiány mutatkozik, a legjelentősebben éppen a megyeszékhelyen és térségében.

15. ábra: A munkaerő-kereslet és -kínálat összefüggései (2016. január-szeptember)

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

Az adatokat gazdasági **ágazonként lebontva** látható, hogy a munkanélküliség és a munkaerőhiány együttesen van jelen mind a paktumtérsgben, mind megyei szinten egyaránt.

Szombathelyen és környékén a legsúlyosabb a munkaerőhiány a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás, a feldolgozóipar, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, valamint a humán-egészségügyi, szociális ellátás gazdasági ágakban, ezen négy kategóriában a teljes kereslet 71%-a realizálódik. A munkaerő iránti kereslet további két ágban – a kereskedelem, gépjárműjavítás, valamint a szállítás, raktározás területeken – haladja meg a 200-as értéket.

Megyei szinten kissé módosul a helyzet azzal, hogy a legnagyobb kereslet a munkaerő iránt a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, valamint a feldolgozóipar területén mutatkozik, e három kategóriában a teljes kereslet mintegy 75%-a realizálódik. Jelentős még a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, valamint a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területe, a többi kategória emezekhez képest kis létszámú, általában munkaerő-kereslettel jelenlévő gazdasági terület. 3 kivétel van ez alól – azaz munkaerőtöbblet jelentkezik –, melyből egyet emelünk ki a szakterület specialitása okán: az információ, kommunikáció területét.

A kereslet-kínálat ágazonkénti eltérései több eszközzel csökkenthetők:

- a potenciális munkáltatókról és munkáltatóktól az elhelyezkedés esélyét növelő információk könnyű elérhetőségével,
- az oktatási-képzési rendszer munkaerőigényeknek megfelelő átalakításával,
- igény mutatkozása esetén átképzésekkel,
- valamint a munkáltatók és munkavállalók adottságairól és elvárásairól szóló információk folyamatos cseréjével – pl. megfelelő szintű szakmai szolgáltatás formájában.

Az egyes ágazatokban felmerülő jelentős munkaerőhiányt a tényleges vagy relatív bérszínvonal is indokolhatja, melyet minden esetben figyelembe kell venni Ausztria közelsége miatt. Ezzel kapcsolatban indokoltnak látjuk a Magyarországról ingázók illetve hosszabb távon külföldön állást vállalók körében kutatást végezni arról, hogy milyen feltételek (bérszínvonal, munkavégzési körülmények, munkahelyi kultúra, stb.) mellett lennének hajlandók itthon elhelyezkedni. A kutatás eredményei is befolyásolhatják a szolgáltató szervezetek stratégiáját a munkaerő orientálást tekintve, nem különben a munkáltatók hozzáállását is.

A munkaerőtöbbletet az egyes szektorokban tapasztalt piaci folyamatok generálhatják: az építőiparban például az elmúlt 7 éves időszakban lehívható európai uniós támogatások kifutásával a megrendelések csökkentek, amely elbocsátásokat eredményezett, ezáltal megnőtt a felesleges munkaerő száma. A 2014-2020-as költségvetési ciklus felpörgetésével várhatóan az ágazat ismét magára talál.

A kereslet-kínálati viszonyok az egyes paktumterületeken eltérhetnek egymástól, de több ágazatban is felfedezhetők hasonlóságok. A területi különbségek a munkaerő-mobilitás támogatásával mérsékelhetők, ennek lehetséges eszközei az utazási támogatások, bérlet biztosítása a tömegközlekedési eszközökre, albérlet vagy lakhatási támogatás a munkahely közelében.

14. táblázat: A munkaerő kereslet-kínálat alakulása nemzetgazdasági áganként (2016. január-szeptember)

	Szombathelyi járás	Vas Megyei Paktumtérség
A Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	76	198
B Bányászat, kőfejtés	-1	-2
C Feldolgozóipar	639	670
D Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0	-4
E Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérsítés	13	14
F Építőipar	24	19
G Kereskedelem, gépjárműjavítás	210	41
H Szállítás, raktározás	237	44
I Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	39	80
J Információ, kommunikáció	24	-7
K Pénzügyi, biztosítási tevékenység	69	4
L Ingatlanügyletek	70	45
M Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	70	205
N Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	590	771
O Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	798	1 823
P Oktatás	111	126
Q Humán-egészségügyi, szociális ellátás	504	69
R Művészet, szórakoztatás, szabad idő	16	66
S Egyéb szolgáltatás	68	86

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

3.2.4. Közfoglalkoztatás

A közfoglalkoztatás célja, hogy a programba bevont személyek sikeresen vissza-, illetve bekerüljenek az elsődleges munkaerőpiacra. A tevékenység részletes szabályait a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény tartalmazza.

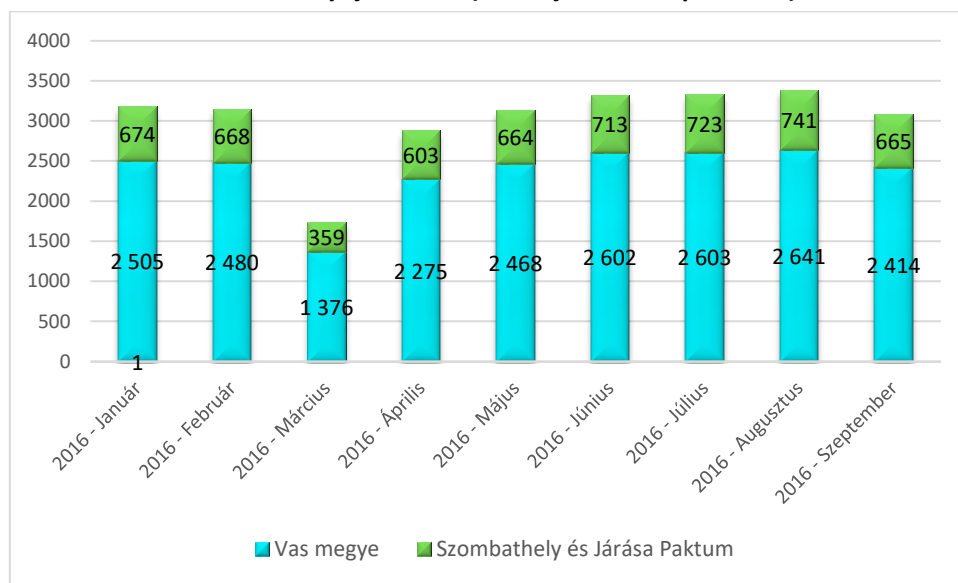
Közfoglalkoztatóként leggyakrabban a helyi önkormányzatok szoktak megjelenni, de egyéb szereplők is feltűnhetnek ebben a szerepkörben: nemzetiségi önkormányzatok; helyi és nemzetiségi önkormányzatok jogi személyiséggel rendelkező társulása; költségvetési szervek, egyházi jogi személyek; közhasznú jogállású szervezetek, civil szervezetek; az állami és önkormányzati tulajdon kezelésével és fenntartásával megbízott, vagy erre a célra az állam, önkormányzat által létrehozott gazdálkodó szervezetek, vízitársulatok, erdőgazdálkodók a 2011. évi CVI. törvényben meghatározott feladatok végrehajtása érdekében; szociális szövetkezetek, vasúti pályahálózat-működtető szervezetek meghatározott feladatkörökben; kötelező önkormányzati feladat ellátásában közreműködő, törvény alapján kijelölt közérdekű szolgáltatók. A program koordinációjáért a Belügyminisztérium a felelős.

Közfoglalkoztatottak azok a legalább 16 éves személyek lehetnek, akiket a kormányhivatalok illetékes osztályai regisztrált álláskeresőként tartanak számon, vagy a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló törvényszerinti rehabilitációs ellátásban részesülnek.

A közfoglalkoztatás helyzete a Szombathelyi járásban

A közfoglalkoztatásban résztvevők havi átlagos száma a 2016. január és októbere közötti időszakban megyei szinten 2 374 fő volt, a szombathelyi paktumtérsgben pedig 647 fő. A legalacsonyabb számú közfoglalkoztatottat a rendszerben 2016. márciusában tartották nyilván, míg a nyári hónapokban foglalkoztatták a legtöbb érintett személyt.

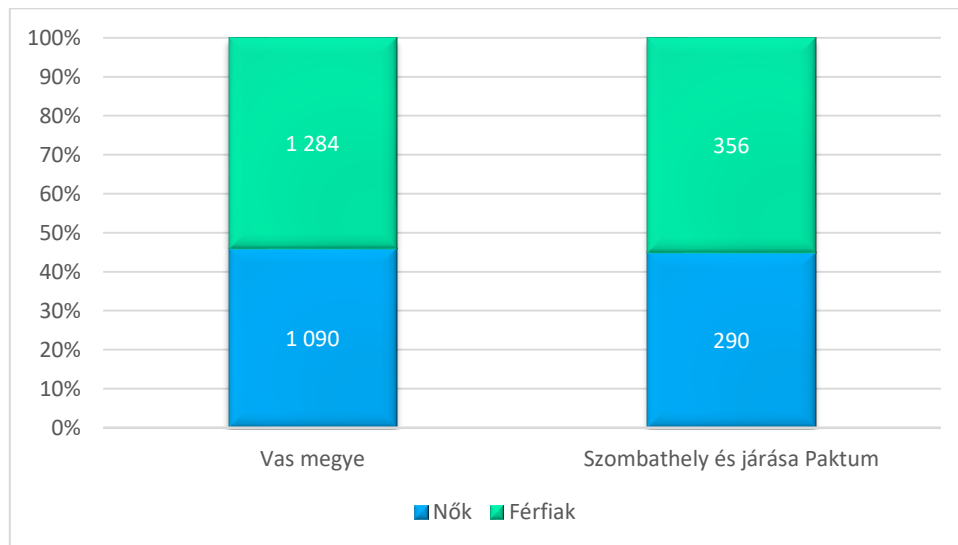
16. ábra: A közfoglalkoztatottak havi átlagos számának alakulása Vas megyében és a Szombathelyi járásban (2016. január-szeptember)

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

A 9 hónap átlagának létszáma is igazolja a fenti állítást, és fontos megjegyezni, hogy a Szombathely és Járása Paktumban és Vas megyében egyaránt jelentősen kevesebb volt a női közfoglalkoztatottak száma a férfiakéhoz képest (a helyi paktumok szintjén az arány esetenként változik).

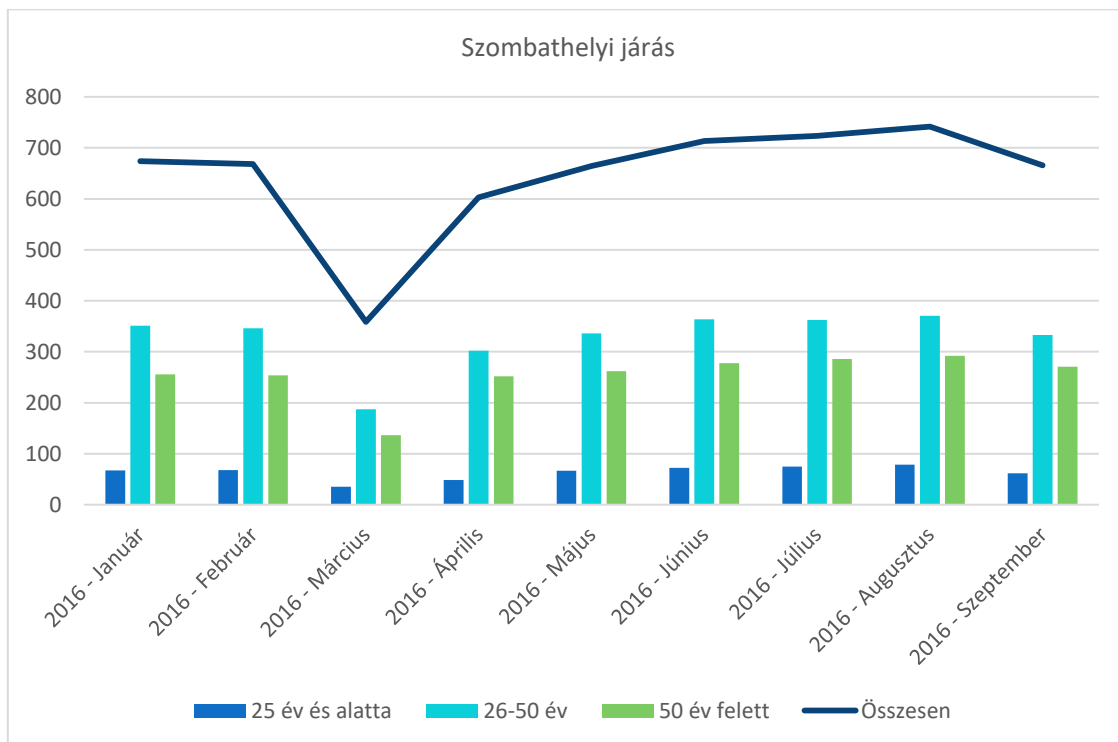
17. ábra: A közfoglalkoztatottak átlagos számának alakulása nemeként (2016. január-szeptember átlaga)

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

A korcsoport szerinti megoszlás nem hozott érdemi eltérést a megyei és a paktumtérégi viszonylatban, mindkét térségi szinten a 25 évnél idősebb korosztály dominál – ez előny a fiatal generáció számára, viszont hátrány az idősebbek szempontjából, és a stratégia számára is nagyobb kihívás, ha figyelembe vesszük az idősebbek motivációs nehézségeit, a mobilizációs gondokat, egyéb személyes szempontokat is.

18. ábra: A közfoglalkoztatottak számának alakulása korcsoportonként (2016. január – szeptember)

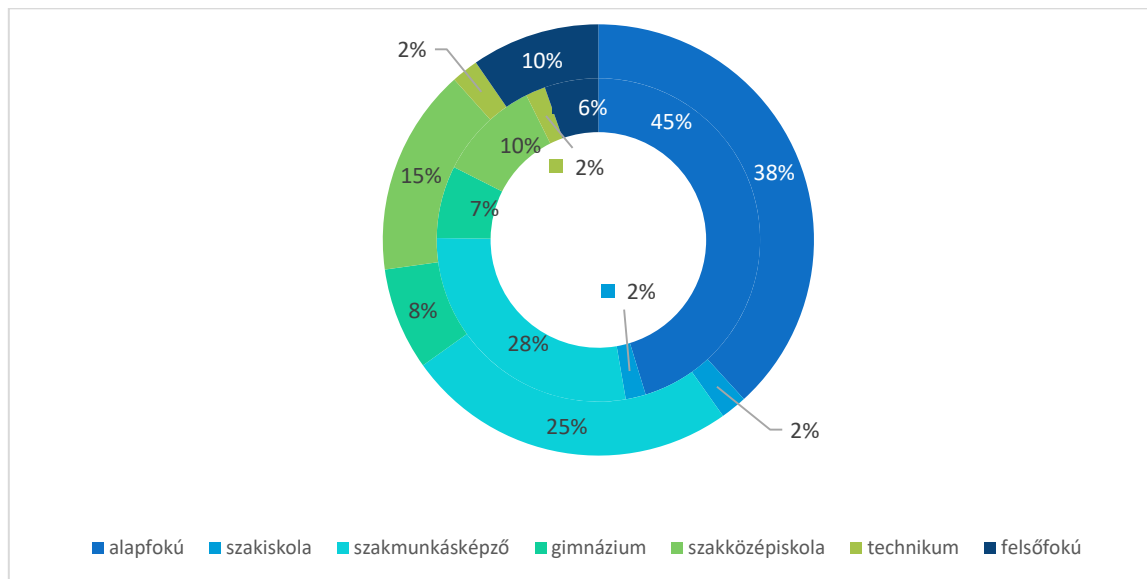

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

Az iskolai végzettség szerinti megoszlás még árnyaltabb képet mutat, és a fejlesztési teendőket is behatárolja, mivel elsősorban az alapfokú és szakmunkásképzésben részesültek kerülnek be az ellátó rendszerbe: így az érintettek bevonását az aktív munkaerő-piacra mindenképpen meg kell, hogy előzzék át- és továbbképzési programok. Érdekes megfigyelni, hogy a szombathelyi járási területen magasabb a képzettebb (kiemelten a felsőfokú képzettséggel rendelkező) résztvevők száma, mint a megye egész területére regisztrált arány. A stratégia megalkotása során erre is külön ügyelni kell, a célcsoport számára külön programok, képzések, tanácsadás formájában.

19. ábra: A közfoglalkoztatottak számának alakulása iskolai végzettség szerint a Szombathelyi Járási Paktumtérképben (külső kör) és Vas megyében (belső kör) (2016. január – szeptember)

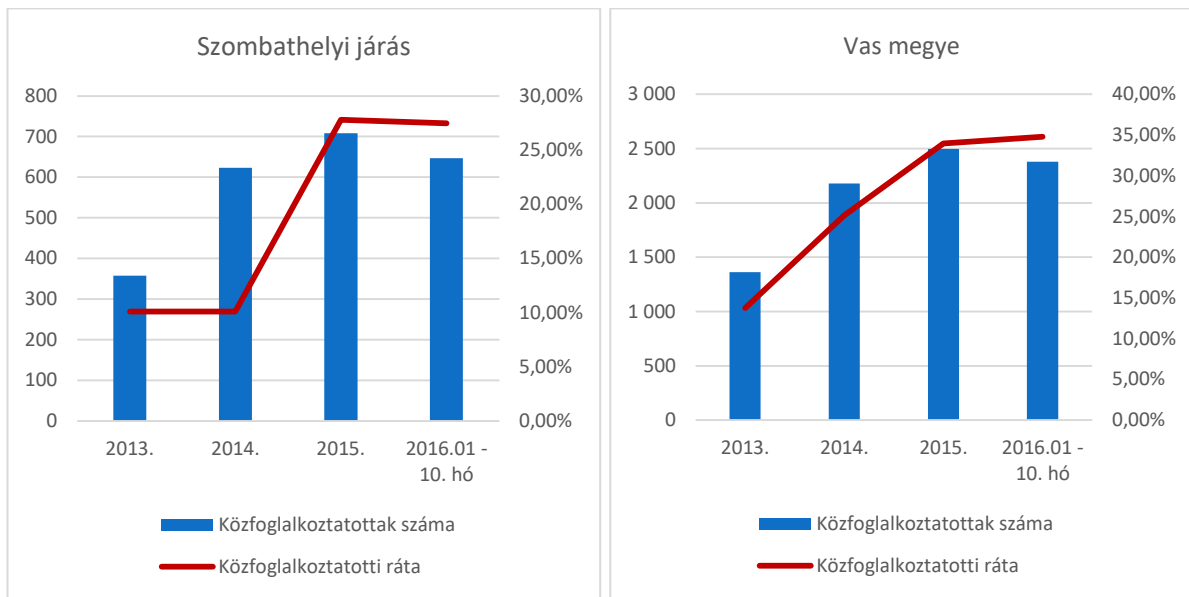

Forrás: Vas Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

Az elmúlt 4 évet áttekintve kijelenthető, hogy a közfoglalkoztatotti programokban résztvevők száma évről évre nőtt, amely egyrészt azzal az előnnyel jár, hogy kevesebb álláskeresőt kell gondoskodni, a kedvezőtlenebb hatása viszont az, hogy a programok lezárultával egyre kevesebb esély mutatkozik a résztvevőket az éles munkaerő-piaci versenybe bevonni.

Az alábbi ábrákat szemlélve érzékelhetők a megyéhez viszonyított alacsonyabb közfoglalkoztatási ráta értékek a járásban, de emellett figyelemre méltó jelenség, hogy a 2014-ről 2015-re mintegy 16 százalékponttal megugrott az álláskereső számán belül a közfoglalkoztatotti programokban résztvevők aránya.

20. ábra: A közfoglalkoztatottak számának alakulása a Szombathelyi járásban és Vas megyében (2013. – 2016. január-október)

Forrás: <http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/>

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a közfoglalkoztatási rendszer a céljait erősen korlátozott mértékben képes teljesíteni. A rendszer hatékonysága alacsony, nagy a programban való beragadás esélye, a kilépés esélye az eltöltött időtartam növekedésével folyamatosan csökken (2013-ban azon személyek közül, akik a programban legalább 9 hónapig vettek részt, csak az 5%-uk volt képes az elsődleges munkaerőpiacon elhelyezkedni)⁴.

A program relatíve alacsony hatékonysága és az elmúlt években történő folyamatos növekedése alapján fontos lenne a program felülvizsgálata, nagyobb együttműködés szükséges a Belügyminisztérium, a munkaügyi nyilvántartással foglalkozó kormányhivatalok és a munkaerőpiacon megtalálható munkáltatók között, amelynek hatására egy hatékony munkaerő-közvetítési rendszert lehetne kialakítani: ennek eredménye a közfoglalkoztatott végleges kilépése a közfoglalkoztatotti státusból a primer munkaerőpiacra. Érdemes lenne a géppel is elvégezhető kétszemi munkáról való hangsúlyt áttolni a programba belépők munkáltatói igényeknek való átképzésére, emellett tovább könnyíteni a közfoglalkoztatottak álláskeresését, például a képzettségének megfelelő álláslehetőségek bemutatásával.

⁴ Lásd: 2015. évi ország-jelentés – Magyarország a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló részletes vizsgálattal

3.3. Szakképzési rendszer bemutatása

3.3.1. A szakképzési rendszer főbb változásai az elmúlt időszakban

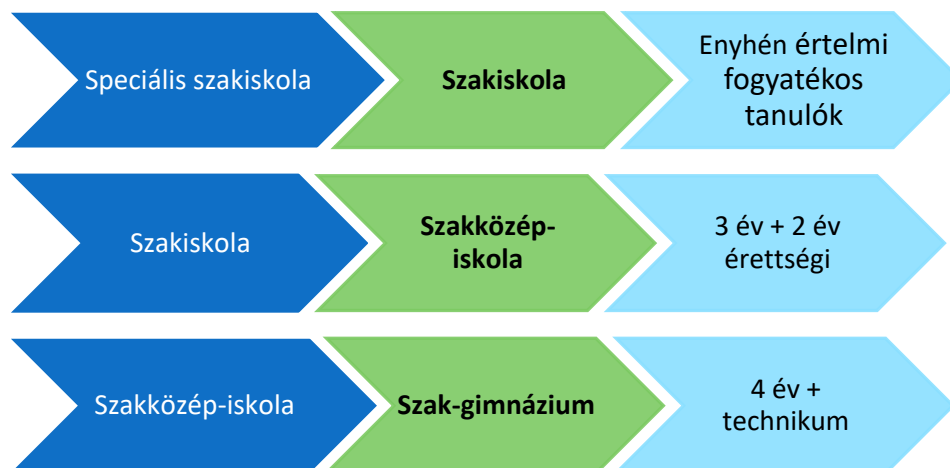
A hazai szakképzési rendszer fejlesztésének irányvonalaival alapvetően a Nemzetgazdasági Minisztérium által kidolgozott „**Szakképzés a gazdaság szolgálatában**” című dokumentum határozza meg. Ez alapján az egyik legfontosabb kihívás, hogy több a modern termelésbe bevonható, jól képzett és megbízható, széles körű alapismeretekkel rendelkező szakmunkásra és technikusra van szükség.

2015-ben jelentős átalakuláson ment át az országos szakképzési intézményrendszer: létrehozták a **szakképzési centrumokat**, ezzel együtt a Nemzetgazdasági Minisztérium felügyelete alá kerültek a korábban a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ által fenntartott szakképző intézmények. A szakképzési centrumok létrehozásának alapvető célja, hogy az iskolarendszerű szakképzés és a gazdaság igényeit közeledjen egymáshoz, mivel kisebb szervezeti egységben a szakképzési centrumok mérete lehetővé teszi a munkaerő-piaci igényekre történő reagálást, a szakmaszerkezet összehangolását, optimalizálását.

2016. szeptember 1-től újabb változás következett be:

- az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelésére-oktatására szakosodott korábbi speciális szakiskolák megnevezése szakiskolára változott;
- a korábbi szakiskolák helyét a szakközépiskolák vették át, ahol 3 év alatt egy OKJ-s végzettség szerezhető, ezt követően 2 év alatt lehetőség van az érettségi megszerzésére is;
- a korábbi szakközépiskolák megnevezése szakgimnázium, amely 4 év alatt érettségit és egy OKJ-s szakmát ad, majd 1 vagy 2 év alatt magasabb szintű (technikusi) szakképesítés szerezhető.

21. ábra: A szakképzési rendszer átalakítása 2016. szeptember 1-től

3.3.2. A szakképzés meghatározó szereplői Vas megyében

Mivel a szakképzés nehezen értelmezhető csak egy-egy kisebb területi egység szintjén, fontosnak tartjuk Vas megye egészére megvizsgálni a jelenlegi helyzetet.

Vas megye területén **két szakképzési centrum** működik:

- a Szombathelyi Műszaki Szakképzési Centrumba 8, a megyeszékhelyen, valamint Celldömölkön, Csepregen, Körmenden és Szentgotthárdon található műszaki szakterületű intézmény tartozik,
- a Szombathelyi Szolgáltatási Szakképzési Centrumba pedig 5 szombathelyi, sárvári és vasvári szakképző tagintézmény.

A fentiek mellett meghatározó szerepet tölt be a szakképzésben a **Vas Megyei Kereskedelmi és Iparkamara**, különösen a vizsgák, a mesterképzések, valamint a kihelyezett gyakorlati képzések szervezésében és ellenőrzésében. 2015. július 1-től a tanuló gyakorlati képzéséről a szakiskola csak akkor gondoskodhat, ha a kamara nem tudja gazdálkodónál, tanulószervezővel elhelyezni. Így csak a gazdaság által biztosított összes gyakorlati hely betöltését követően kerülhetnek a tanulók iskolai tanműhelyi képzésbe.

További támogatást biztosít a Szombathelyi Képző Központ a szombathelyi és térségbeli felnőttképzési szolgáltatásokkal az álláskeresők és a munkáltatók számára. Tevékenységi körébe tartozik a duális szakképzésben való részvétel (Duális Felsőoktatási Képzési és Kutató Központtal való együttműködés), képzések szervezése a műszaki hiányszakmákban, hátrányos helyzetű célcsoportok képzéseinek biztosítása, pályázatfigyelés a szakterületen és munkaerő-piaci információnyújtás az érdeklődők számára.

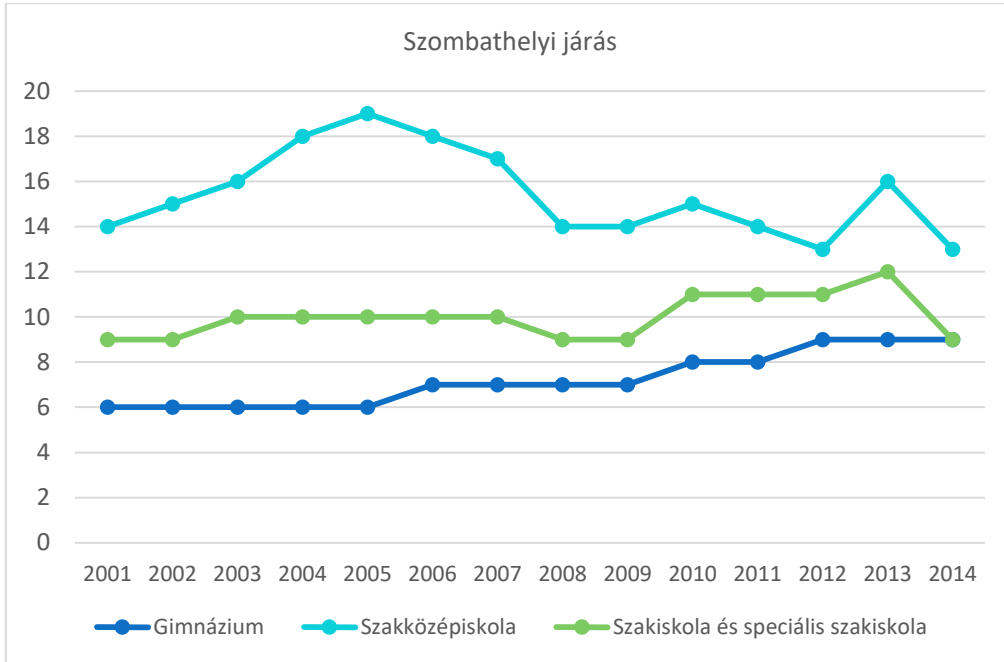
3.3.3. A szakképzés helyzete a Szombathelyi járásban: folyamatok és megállapítások

A KSH adatai alapján lehetőség van a szakközépiskolai és szakiskolai⁵ tendenciák bemutatására 2001 és 2014 között. A **feladat-ellátási helyek** száma a kétezres évek közepéig, második feléig inkább emelkedő trendet mutatott, azóta részben a szakpolitikai változások, részben a természetes profiltisztítás eredményeként a szakközépiskolák esetében nagyobb, a szakiskolák esetében kisebb mértékű csökkenés figyelhető meg mind a járási, mind a megyei szinten (a gimnáziumok száma nagyjából folyamatos és enyhe növekedést mutat). Mivel a megyeszékhely túlsúlya a közoktatási intézmények számában is megfigyelhető, a tendencia elsősorban a járási viszonyokat tükrözi, a megye többi részében jóval kevesebb feladat-ellátási hely működik.

---

⁵ A KSH egyben közli a szakiskolák és a speciális szakiskolák adatait, jóllehet a célcsoportjuk alapvetően más.

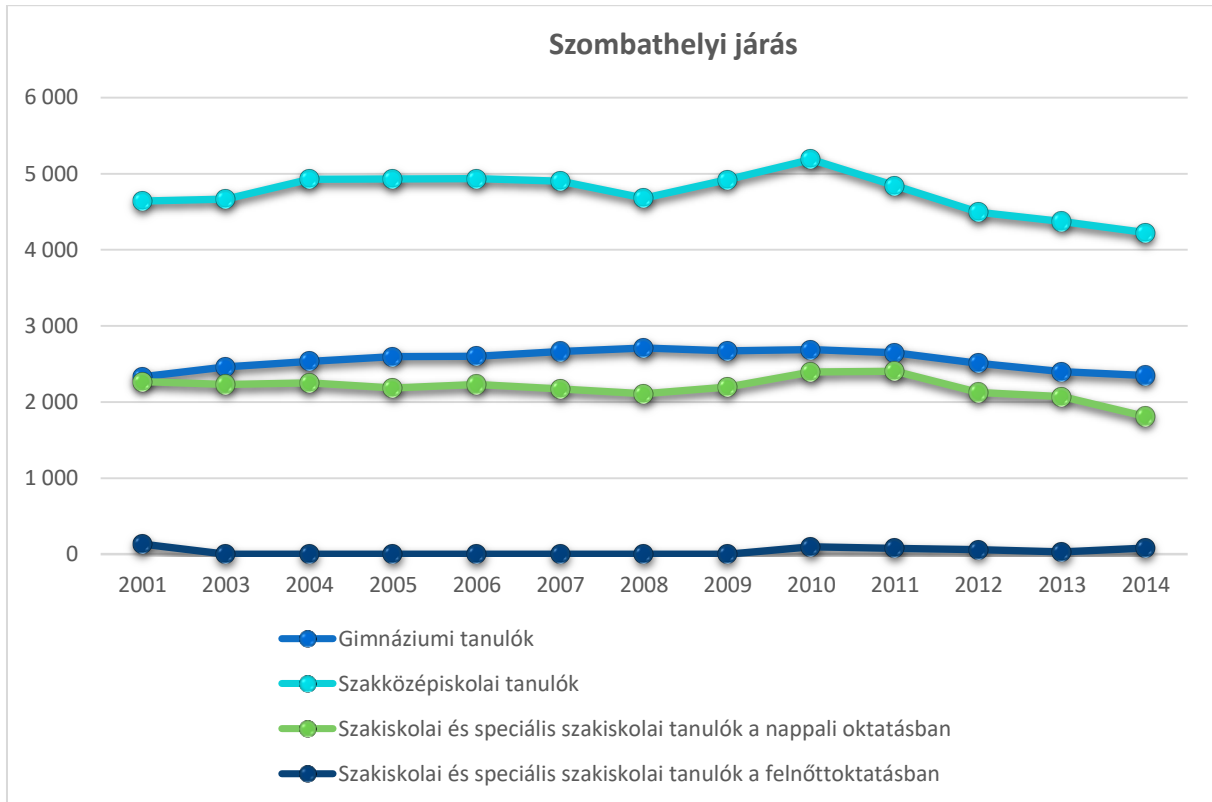
22. ábra: A feladat-ellátási helyek számának változása a középfokú oktatásban (2001-2014)

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

Ennél kedvezőtlenebb képet mutat a **tanulói létszám** változása: 2001-hez viszonyítva 10%-os volt a tanulói létszámcsökkenés a járásban (Vas megyében ez az érték 15,3%). A negatív demográfiai jelenség mellett a Szombathely térségében érezhetően csökkent a kereslet a szakképzések iránt (illetve a térségen kívüli képzőhelyek iránti kereslet nőhetett), míg a gimnáziumokban kiegyenlített a gyerekek létszáma. A legnagyobb mértékű csökkenést a szakiskolák szenvedték el (itt több, mint 20%-os volt a változás, ahogy a megye egészben), a szakközépiskolai tanulók száma mintegy 9 %-kal csökkent a 15 év alatt (Vas megyében ennél sokkal magasabb a változás: 19%-os).

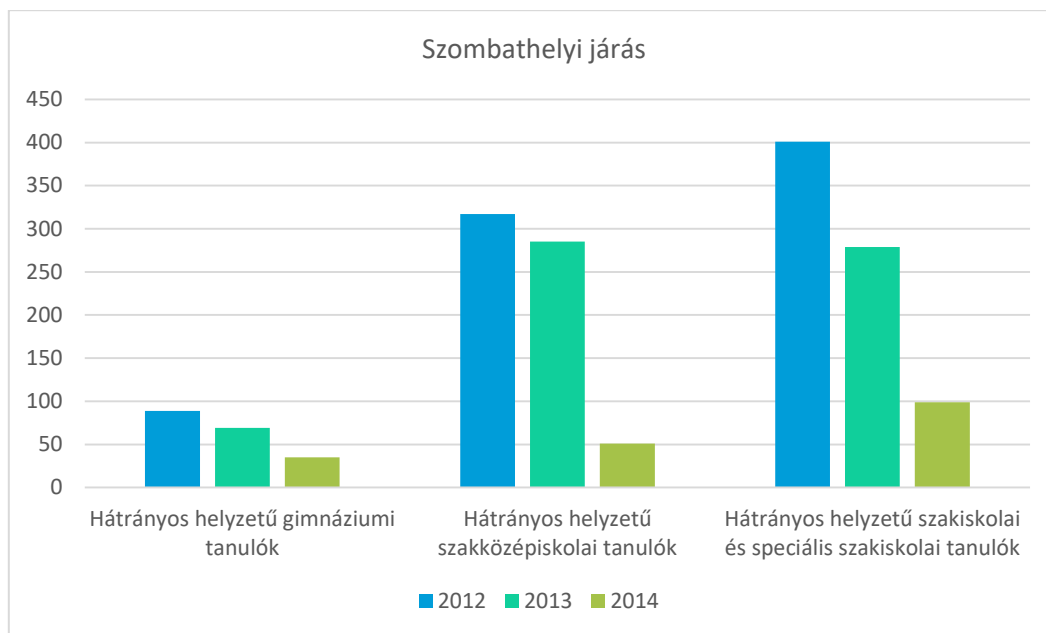
23. ábra: A tanulói létszámadatok változása a középfokú oktatásban (2001-2014)

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

A 2012-2014-es éveket vizsgálva elmondható, hogy évről évre jelentős mértékben csökkent a **hátrányos helyzetű tanulók** aránya a középfokú képzésben, összesen 77%-kal, ez azonban elsősorban a tankötelezettség felső korhatárának leszállítása, valamint a hátrányos helyzet megállapításának szigorítása miatt alakult így – a kedvezőtlen anyagi és szociális környezetben élő tanulók ugyanúgy jelen vannak az intézményekben. A probléma tehát nem szűnt meg, csupán statisztikailag kevésbé kimutatható, illetve részben áthelyeződött a szakképzési rendszerből a munkaerőpiacra: a hátrányos helyzetű fiatalok így inkább a pályakezdő munkanélküliek, a közfoglalkoztatottak, valamint az Ifjúsági garanciaprogramba bevonható személyek számát gyarapítják.

24. ábra: A hátrányos helyzetű tanulók száma az iskolai rendszerű szakképzésben (2001-2014)

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

A jelenleg érvényben lévő megyei szakképzés-fejlesztési koncepció helyzetelemzése, valamint az aktuális adatok több folyamatra is rávilágítanak⁶:

- összességében az elmúlt 20 évben **nagymértékben bővült a képzési kínálat**, ami azonban egyúttal áttekinthetlenné tette a képzési kínálatot, valamint el is aprózta a rendelkezésre álló erőforrásokat – rontva ezzel a hatékonyságot, még akkor is, ha a szakképzési centrumok létrehozásával együtt járó dekoncentrációs folyamat ezt részben ellensúlyozza;
- jelentős **átstrukturálódás** történt a középfokú iskolarendszeren belül, amely leginkább a szakiskolákat érintette kedvezőtlenül;
- **növekszik a nem iskolarendszerű felnőttképzésben résztvevők száma**, ezzel szemben csökken az iskolarendszerű felnőttképzés részesedése – a felnőttképzésben résztvevők száma várhatóan tovább nő a tankötelezettség alacsony korhatára (16 év);
- az adatok alátámasztják, hogy bár **a szakiskolák jelentős kihasználatlan kapacitással rendelkeznek**, egyes meghirdetett képzések esetében nem tudják beindítani az osztályokat/csoportokat, ezzel szemben szakközépiskolák népszerűsége és beiskolázási aránya is nagyobb;
- **Vas megye szakképzési rendszere** egyértelműen **Szombathely központú**: a megyeszékhelyen több szakképzési feladat-ellátási hely van, mint a megye többi részén összesen, és ugyanez az állítás igaz a tanulói számra is – emiatt a Szombathelyi és Járási Paktum együttműködése a Vas Megyei Paktummal több, mint kívánatos, ahogy a szombathelyi intézmények bevonása is a nagyobb térséget lefedő programokba.

⁶ Azoknál az adatoknál, ahol a koncepció kidolgozása óta egyértelmű változás állt be, kiegészítjük a megállapításokat.

A MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet több kutatást is végzett a szakképzéssel kapcsolatosan – jóllehet ezek a megállapítások nem megye-specifikusak, de jól bemutatják a szakképzéssel kapcsolatos általános helyzetet.⁷

- Nagyon **különböző a képzőintézmények műszaki állapota és infrastrukturális felszereltsége**, ami nemcsak a képzőhely vonzerejét és ezáltal tanulói létszámát határozza meg, hanem az átadott tudás aktualitását, használhatóságát is.
- Az előzetes szelekció miatt a szakiskolákba eleve alacsonyabb szintű tudással, **hiányos írás-olvasási és számolási kompetenciával érkeznek a diákok**. Számukra így a szakmai tantárgyak elsajátítása is problémás.
- Az intézmények többnyire **kedvezőtlennek ítélik meg a közismereti tantárgyak háttérbe szorulását**. Érvek hozhatók pro és kontra: természetesen elengedhetetlen a megfelelő szakismeret átadása és elsajátítása, azonban hasonlóan fontos az, hogy a szakmunkát végző személyek rendelkezzenek megfelelő általános munkavállalói kompetenciával is, valamint alkalmasak legyenek át- és továbbképzéseken való részvételre, a szakterületükön bekövetkező újítások befogadására.
- A szakiskolákban kiemelten **nagy a hátrányos helyzetű, mélyszegénységből származó és jelentős tanulási nehézségekkel küzdő tanulók száma** – esetükben különösen fontos lenne olyan szakmai képzés megvalósítása, amely lehetővé teszi számukra a társadalmi felzárkózást és integrációt.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara működteti az ún. Internet alapú **Szakképzési Integrált Információs Rendszert (ISZIIR)**, amely segíti a kamarákat szakképzési feladataik ellátásában, és – többek között – naprakész információkat nyújt a **gyakorlati képzésre jogosult szervezetekről**. A 2016. szeptember 27-i állapot szerint a paktumtársaság területén 373 szervezet szerepelt az adatbázisban, amelyek mintegy 130 különböző szakmában nyújtanak gyakorlati képzési lehetőséget. A tanulói szerződések száma jellemzően 2000-3000 között mozog.

Mindazt alapot nyújt a **duális szakképzés** elterjesztésére is, aminek jelenleg – a Nyugat-magyarországi Egyetem meghirdetett programja, valamint a képzőhelyeken elérhető képzések – mellett is még viszonylag korlátozottak a lehetőségei a paktumtársaságban. Azonosíthatók rendszerszintű problémák is (pl. nem megfelelő minőségű gyakorlati oktatás, diákok túlterhelése vagy éppen háttérbe szorítása a tényleges munkafolyamatokban, nem megfelelő finanszírozás az elméleti és gyakorlati képzést nyújtó helyek között), amelyek részben megnehezíthetik a gyakorlati képzőhelyek, az oktatási intézmények és a diákok bekapcsolódását a duális szakképzésbe. Általános megállapítás, hogy a gyakorlat eredményessége a képzőhely felkészültségétől és motiváltságától függ, pl. egy nagyobb vállalat a duális képzés keretében gyakorlatilag „kiképzí” magának jövőbeni munkavállalóit – ennek előnye a biztos álláslehetőség, hátránya lehet azonban a túlzott specializáció, ami korlátozhatja a más szervezetnél történő munkavállalást. Egy friss felmérés szerint egy magyar álláskereső – munkahelye elvesztése után – akár 1,5 évig is várhat, míg megfelelő munkahelyen tud elhelyezkedni, tehát különösen fontos, hogy a munkaerő-piaci keresletnek megfelelő és ugyanakkor az álláskereső személy adottságaira és készségeire reflektáló felkészültséget szerezzenek a munkát keresők.

---

⁷ <http://gvi.hu/kutatasaink/szakkepzes>

3.3.4. Szakmaszerkezeti javaslat

A MFKB és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal minden évben közzéteszi szakmaszerkezeti javaslatát

- az iskolai rendszerű képzés szakképesítéseire,
- az iskolarendszeren kívüli képzésben megszerezhető, felnőttképzési törvény alapján támogatható szakképesítésekre,
- valamint a szakközépiskolai képzés ágazataira.⁸

Ez a javaslat csak megyei szinten érhető el, ezért tesszük közzé a Vas megyében a 2017/2018. tanévre nyújtott javaslatot. A következő tanévre 32 szakképesítést javasolnak korlátozás nélkül támogatni az iskolai rendszerű szakképzésben, létszámmegkötéssel 129 szakképesítést, míg a szakma részéről nem támogatott szakképesítések száma 164.

15. táblázat: Szakmaszerkezeti javaslat az iskolai rendszerű képzés szakképesítéseire (félkövérrel a hiányszakmák)

Szakképesítés OKJ száma	Szakképesítés OKJ megnevezése
34-582-01	Ács
55-723-01	Ápoló
34-543-02	Asztalos
35-841-01	Autóbuszvezető
54-523-01	Automatikai technikus
54-525-02	Autószerelő
55-525-01	Autótechnikus
34-582-13	Burkoló
35-521-01	CNC gépkezelő
55-723-02	Csecsemő és gyermekápoló
34-521-11	Építő- szállító- és munkagép-szerelő
34-582-03	Épület- és szerkezetlakatos
54-522-01	Erősáramú elektrotechnikus
54-521-03	Gépgyártástechnológiai technikus
34-521-03	Gépi forgácsoló
34-525-01	Gépjárműépítő, szerelő
34-521-05	Gyártósori gépbeállító
34-521-06	Hegesztő
34-521-04	Ipari gépész
34-542-05	Kárpitos
34-582-14	Kőműves
54-523-03	Közlekedésautomatikai műszerész
54-523-04	Mechatronikai technikus
34-523-01	Mechatronikus-karbantartó
55-723-11	Mentőápoló
34-542-06	Női szabó
54-542-02	Ruhaipari technikus
34-521-10	Szerszámkészítő
34-762-01	Szociális gondozó és ápoló
35-841-02	Tehergépkocsi-vezető
34-522-04	Villanyszerelő
34-582-12	Víz-, csatorna- és közmű- rendszerszerelő

Forrás: www.nive.hu/mfkb2016/

⁸ Forrás: www.nive.hu/mfkb2016/

A szakközépiskolai ágazatok közül 5 korlátozás nélkül támogatható, 29 esetében előzetesen keretszámokat határoztak meg, míg 7 ágazatot egyáltalán nem javasoltak támogatásra a 2017/2018. tanévben.

16. táblázat: Szakmaszerkezeti javaslat a szakközépiskolai ágazatokra

Javaslat	Ágazat száma	Ágazat megnevezése	Keretszám
Korlátozás nélkül támogatott ágazatok	I.	Egészségügy	
	III.	Szociális	
	IV.	Pedagógia	
	IX.	Gépészet	
	XI.	Villamosipar és elektronika	
Korlátozottan támogatott ágazatok	II.	Egészségügyi technika	40
	V.	Képző- és iparművészet	174
	VI.	Hang-, film és színháztechnika	29
	VIII.	Épületgépészet	34
	XII.	Távközlés	34
	XIII.	Informatika	85
	XVI.	Építőipar	51
	XVII.	Könnyűipar	34
	XVIII.	Faipar	51
	XX.	Közlekedésépítő	34
	XXI.	Közlekedés	51
	XXII.	Közlekedésgépész	68
	XXIII.	Környezetvédelem	40
	XXIV.	Közgazdaság	68
	XXV.	Ügyvitel	51
	XXVI.	Kereskedelem	85
	XXVII.	Vendéglátóipar	68
	XXVIII.	Turisztika	51
	XXX.	Szépészet	34
	XXXI.	Agrárgépész	40
	XXXII.	Erdészet és vadgazdálkodás	20
	XXXIII.	Mezőgazdaság	40
	XXXIV.	Kertészet és parképítés	40
	XXXV.	Földmérés	20
	XXXVI.	Élelmiszeripar	40
	XXXVII.	Sport	26
	XXXIX.	Közművelődés	40
	XL.	Közlekedés, szállítmányozás és logisztika	34
XLII.	Előadó-művészet	145	
Nem támogatott ágazatok	VII.	Bányászat	
	X.	Kohászat	
	XIV.	Vegyipar	
	XV.	Vegyész	
	XIX.	Nyomdaipar	
	XXIX.	Optika	
	XLI.	Vízügy	

Forrás: www.nive.hu/mfkb2016/

3.4. Gazdaságfejlesztési irányok, várható beruházások és azok foglalkoztatási hatásai

A paktumtárság hatékony és eredményes gazdaság- és foglalkoztatás-fejlesztésének sajátos helyzetét az adja, hogy mivel gazdasági értelemben jelentős súllyal rendelkezik a megyében, és így a megyei szintű munkaerő-keresletre és –kínálatra is hatással van, szükség van együttműködésre a megyei paktumtárséggal és a helyi paktumokkal való együttműködés kialakítására, már a stratégiaalkotás időszakában is.

Az alábbiakban – a rendelkezésre álló információk alapján – áttekintjük a gazdaságfejlesztési irányokat meghatározó fő kitörési pontokat, kihívásokat, célkitűzéseket és az ismert beruházásokat, továbbá ezek előre jelezhető foglalkoztatási hatásait.

3.4.1. Fő kitörési pontok és kihívások

A fő gazdaságfejlesztési irányok meghatározásánál mindenképpen kiindulást jelent **Szombathely Megyei Jogú Város Integrált Területi Programja (2014-2020)**, amelyben megfogalmazásra kerültek a legfontosabb kitörési pontok és kihívások és az ezekhez rendelt elérhető források is. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni 2014-ben készült **Integrált Településfejlesztési Stratégiát**⁹ sem, mivel az ITP célrendszere és tervezett fejlesztései többek között ezen dokumentumra támaszkodva kerültek kidolgozásra. Ezen dokumentumokat kell megvizsgálni foglalkoztatási szempontból.

1. Az azonosított tényezők milyen hatással lehetnek a munkaerő-piaci folyamatok alakulására?
2. A munkaerőpiac hogyan befolyásolhatja a kedvező adottságok kiaknázását, illetve a kihívásoknak való megfelelést?

Szombathelynek és térségének a pozíciója makrotárségi szinten is kedvező – nagyrészt **előnyös közlekedés-földrajzi helyzetének** és ebből adódó gazdasági központ szerepének köszönhetően. Ez elősegítheti olyan tudás-, tőke- és munkaintenzív ágazatok megtelepedését a járásban, ami több szempontból megerősítheti a helyi vállalkozói szférát is:

- egyrészt beszállítóként kapcsolódhatnak a nagyobb vállalkozásokhoz, javítva ezzel piaci stabilitásukat;
- másrészt a magasabb jövedelemmel rendelkező munkavállalók több helyi terméket és főleg szolgáltatást fogyasztanak, ami növelheti a helyi szolgáltatók bevételét;
- harmadrészt a nagyvállalatok révén más típusú üzleti szemlélet is elterjedhet a kkv-k körében, amelyben fontos szerepe van az innovatív és nyitott hozzáállásnak.

Kiemelt térségi ágazatoknak számít az autóipar és ehhez kapcsolódó mechatronikai program, a fa- és bútoripar, az élelmiszeripar, illetve a kutatás- és képzésközpontú „tudásipar”. A megyeszékhely emellett fontos logisztikai és kereskedelmi központ is, melynek súlya növekedhet, köszönhetően a folyamatosan kiépülő gyorsforgalmi úthálózatnak. Ahhoz, hogy ezek az ágazatok hosszú távon is versenyképesé tegyék a város és a járást, megfelelően képzett és tapasztalt munkaerő szükséges.

Egyértelmű kihívás a járás **népességfogyása**. Ez befolyásolja nemcsak a rendelkezésre álló munkaerő létszámát, de a minőségét is (alacsony képzettségi szint, nem megfelelő nyelvtudás és IKT-használat), mivel leginkább a szelektív migráció okozza a csökkenést. A megfelelő munkaerő-kínálat hiánya pedig

---

⁹ Szombathely Megyei Jogú Város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája (Szombathely Megyei Jogú Város, készítette: Városfejlesztés Zrt.)

nehezítheti újabb nagy volumenű beruházások megvalósítását, illetve a helyi vállalkozások fejlesztéseit is.

Kihívás továbbá a viszonylag kevés **alternatív gazdasági ág** jelentősebb szerepe, másképpen az autóipar túlsúlya mellett nem számottevő az egyéb iparágban illetve gazdasági ágban működő jelentősebb vállalkozások jelenléte a megyeszékhelyen, amely egy esetleges, az autóipart sújtó visszaesés kapcsán komoly nehézségeket okozhat a jövedelemtermelés, munkavállalás terén.

Jóllehet a **határtérség** számos tényleges és potenciális gazdasági előnyt hordoz magában, ugyanakkor a munkavállalói oldalról komoly vonzerővel bír a külföldi munkavállalás, ennek következtében a hazai munkáltatók nehezebben jutnak szakképzett és motivált munkaerőhöz. Számos példa van a határmenti együttműködések ösztönzésére, azonban a város és térsége a fejlettebb külföldi területekhez való jelentősebb szintű gazdasági és jövedelemszintbeli felzárkózásához nagyobb léptékű infrastrukturális beruházásokra volna szükség, továbbá a gazdaságot és foglalkoztatást befolyásoló jogszabályi környezet „felhasználóbarát” változását is megkívánja.

A Szombathelyi járás szerencsésnek mondhatja magát az éves szinten lehulló jelentős csapadékmennyiségnek és a magas arányú erdőszültségnek¹⁰ köszönhetően, azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni a globálisan jelentkező kedvezőtlen időjárási jelenségeket, amely közvetlenül a vidéki területeken fejti ki a negatív hatását a mezőgazdaságban dolgozók és a helyi termelők körében. Emiatt fontos lenne az élőkommunikációs és fenntartható technológiák bevezetése az érintettek körében, növelve a hosszú távon is realizálható jövedelem biztosításának esélyét, támogatva ezzel a helyben maradás, marasztalás célját.

A járásban is tetten érhető (ahogy megyei szinten is) a nyugati országrész egyik jellegzetes problémája a számos kistelepülés¹¹ egyre **gyengülő népességmegtartó ereje**: itt jelentkezik leginkább az elvándorlás, elöregedés és elnéptelenedés. Az ezekben a falvakban esetlegesen realizálódó munkanélküliségi státusz, szociális és megélhetési problémák, fizikai és mentálhigiénés betegségek nagyságrendileg nagyobb súllyal bírnak egy-egy fő esetében is, ha a falu lakossága alig éri el a 100, 200 főt. Esetükben különös figyelmet kell fordítani a folyamatos munkalehetőség és megélhetés biztosítására. További gyenge pontot a megyeszékhelyről elvándorló, adott esetben mobilabb, fiatalabb és képzettebb csoportok eltávoztása jelent, akik megtartása, vagy visszacsábítása komoly előkészítő munkát (felmérések a csoportok igényeiről, képzettségéről, készségeiről, közép- és hosszú távú terveiről) és a munkáltatók részéről is a jelenleginél nagyobb rugalmasságot (jövedelem, munkafeltételek, stb.) igényel.

A gazdasági versenyképesség és a munkalehetőségek elérhetősége szempontjából fontos egy térség **településszerkezete** is: a járásban egyértelmű a megyeszékhely dominanciája. A 40 településből mindössze 11-ben laknak 1.000 főnél többen, és a megyeszékhely után a második legnagyobb lélekszámú település Vép a maga 3.311 lakosával. Az agglomeráció gyűrűként fogja közre Szombathelyet, ennek folytán a közlekedési útvonalak sugaras szerkezetet mutatnak a megyeszékhely irányába. A járásban még elfogadható szintű a közösségi közlekedés, azonban a folyamatos fejlesztése indokolt, főként a kisebb falvak esetében, ahol egy-egy fő megélhetése és munkahelyhez való jutása is sokat számíthat.

---

¹⁰ Forrás: LEADER Helyi Fejlesztési Stratégia (PANNON TÉRSÉGFEJLESZTŐ EGYESÜLET, 2016. június)

¹¹ A járás 17 falujában 500 lakosnál kevesebben élnek. (Forrás: „GAZDASÁG-ÉS FOGLALKOZTATÁSFELJESZTÉSI PARTNERSÉG A SZOMBATHELYI JÁRÁS TERÜLETÉN” c. pályázat megvalósíthatósági tanulmánya)

3.4.2. Stratégiai célrendszer

Az ITS kijelöli a város **jövőképét** is 2030-ra: „A 2000 éves múltra visszatekintő Szombathely és térsége virágzó kulturális, gazdasági és ipari központ, Szent Márton szellemi örökségére épülő vonzó és befogadó város, amely Magyarország nyugati kapujában Európa dinamikusan fejlődő Alpok körüli térségének szerves része”.

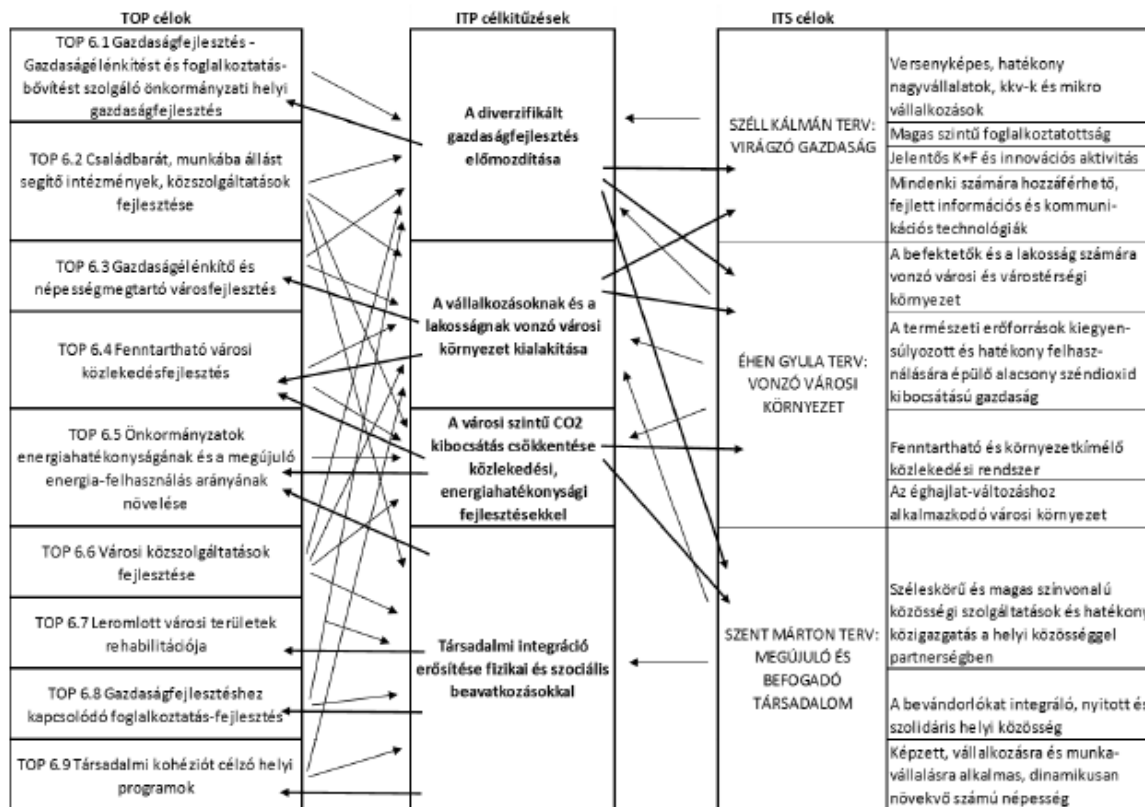
A várt eredmények elérése indokolja a több lábon álló, dinamikus gazdasági potenciál létét, amely magas jövedelemszintet generál, ezáltal tudatosabb fogyasztókat, akik közösséget alkotva megfelelő szinten tudják érdekeiket képviselni a város környezeti és kulturális, társadalmi értékeinek megőrzése terén. A gazdasági lehetőségek bővülését, a kisebb vállalkozói kör megerősödését a tőkeinjekciókon, a beruházások realizálásán és az együttműködések erősítésén túl a megfelelő képzettséggel bíró és elkötelezett munkavállalói kör is támogatja, melyhez a jelen stratégia is hozzájárulhat a képzési programokkal és a munkavállalói és munkaadói igények összekapcsolásával.

Az ITP nem, de az ITS tesz javaslatot a fejlesztendő, kiemelendő gazdasági ágazatokra és területekre, amelyek fejlesztéséhez már most is rendelkezésre állhatnak a szükséges alapok, további fejlesztésükkel pedig kiegyensúlyozott gazdasági növekedés érhető el:

- Új iparterület kialakítására a Járműipari és Mechatronikai Központ megvalósításához szükséges fizikai előfeltételek biztosítása. Továbbá a város iparának fejlesztésébe bekapcsolódó vállalatok K+F+I beruházásainak, termék- és szolgáltatásfejlesztésének elősegítése, a klaszterek, a technológiaátadás, a nyílt innováció és az intelligens specializáció, a szociális innováció és a közszolgálati alkalmazások fejlesztése valamint a keresletélénkítés és a hálózatépítés;
- Komplex városfejlesztési akció a városközpontban, a tervezett intermodális csomópont és az északi ipari területről tervezett új bevezető útszakasz között elhelyezkedő Huszár laktanya felhagyott katonai területének barna mezős rehabilitációja és a városi élet számára történő visszahódítása érdekében. A területen a kreatív ipar fejlesztése, innovatív és kreatív gazdasági tevékenységek megtelepítése, K + F valamint felsőfokú oktatási, képzési tevékenység fejlesztése, technológiai fejlesztési központ kialakítása a Nyugat- Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ fejlesztéséhez kapcsolódva.

A koncepció célrendszerét teljes mértékben áthatja a gazdasági fókuszáltság (a 3 átfogó stratégia célból 2 gazdasági szempontból kiemelt fontosságú), amely a helyi adottságokra és erőforrásokra építve egy belső és külső együttműködésre is kész, nemzetközi szinten is versenyképes város képét vetíti előre. Kiemelendő a Szent Márton terven belül „A hátrányos helyzetűek és tartósan munkanélküliek visszavezetése a munka világába” rész cél, amelyre a jelen stratégia is fókuszál.

25. ábra: A Szombathely MJV Integrált Településfejlesztési Programjának célrendszere

Forrás: Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata Integrált Területi Programja 2014-2020

3.4.3. Ismert beruházások

A foglalkoztatás bővítésével járó beruházásokat alapvetően három kategóriába sorolhatjuk:

- a paktum területén kívül eső, de arra jelentős foglalkoztatási hatással bíró fejlesztések,
- a paktum területén belül megvalósuló üzleti beruházások,
- a paktum területén megvalósuló önkormányzati projektek az üzleti infrastruktúra és a helyi gazdaság egyéb területén.

Szombathely és térségében számos gazdaságélénkítő projekt valósul meg a következő néhány évben, melynek egyik lába a közvetlenül a gazdaságfejlesztést támogató források, másik része pedig a megyeközpontban realizálódó infrastrukturális beruházások, elsősorban a megyei jogú városoknak elkülönített Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) forrásaiból. Ez utóbbi fejlesztések jelentős része támogatja a gazdaságélénkítést az iparterületek korszerűsítése, a közút- és kerékpárút hálózat megújítása, az energetikai beruházások, a turisztikai és helyi termelők működésének elősegítését célzó projektek, a szociális, egészségügyi és oktatási intézmények fejlesztése révén.

A járási paktumterületen megvalósuló vállalkozói beruházások magukban foglalhatnak nagyobb munkahelyteremtéseket és nagyobb volumenű fejlesztéseket, de kkv-k is végrehajthatnak kapacitásbővítő projekteket. Az alábbi felsorolás néhány jelentősebb, 2016-ban és 2017-ben megvalósuló beruházást tartalmaz, amely kihat a foglalkoztatás alakulására is:

- Szombathely: METEX '05 Kft. (kapacitásbővítés)
- Vép: Kenézi Építő Kft. (kapacitásbővítés)
- Torony: GFS-Pro Kft. (fagylaltgyártás fejlesztése)
- Gencsapáti: Savaria Ipartechnika Kft. (termelés-fejlesztés)

Amellett, hogy a járásban több jelentős beruházás fog realizálódni a közeljövőben, a támogatási források jelentős része a megyeszékhelyre irányul.

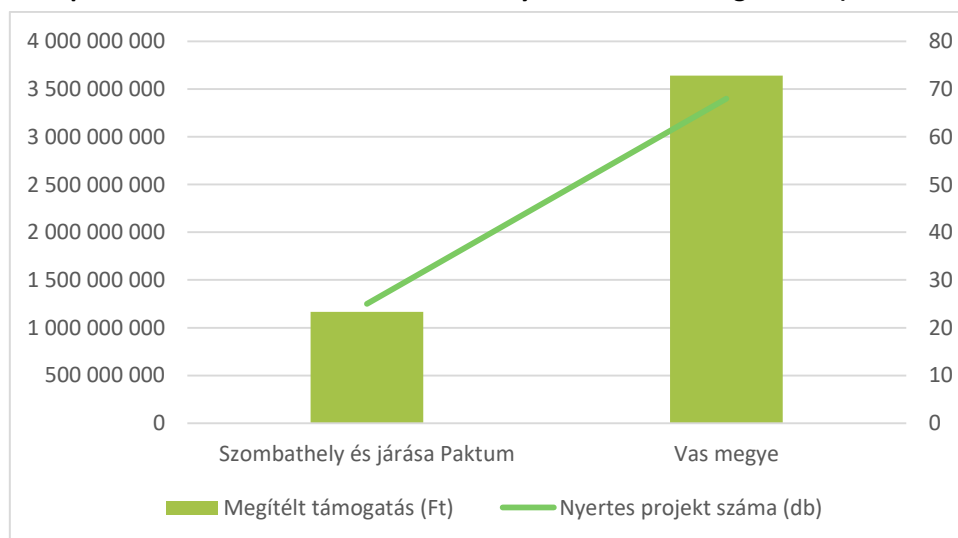
Számszerűsítettük a 2016-ban megpályázott és megnyert gazdasági fejlesztési célú európai uniós forrásokat, ebből látható, hogy a járási források kb. 1/3-át teszik ki a Vas megye egészére irányuló támogatási összegeknek, így szerencsés módon a másik két helyi paktum is jelentős támogatásokat tudhat magáénak. A megyei paktum területén működő vállalkozások telephelyeinek fejlesztései főként Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) forrásaiból valósíthatók meg, és elsősorban a GINOP 1.2 felhívások irányulnak a kapacitások bővítésére.

17. táblázat: Kapacitásbővítő felhívás keretében nyertes GINOP pályázatok (2016. november)

Felhívás kódszáma	Mutató megnevezése	Szombathely és Járása Paktum	Összesen
GINOP-1.2.1-14	Támogatás (Ft)	294 270 712	894 981 799
	Projektek száma (db)	10	26
GINOP-1.2.1-15	Támogatás (Ft)	674 199 825	2 195 580 741
	Projektek száma (db)	6	16
GINOP-1.2.2-15	Támogatás (Ft)	196 089 597	549 452 620
	Projektek száma (db)	9	26

Forrás: https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

26. ábra: Kapacitásbővítő felhívás keretében elnyert GINOP-támogatások (2016. november)

Forrás: https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

Az **ipari parkok, ipari területek fejlesztése és egyéb helyi gazdaságfejlesztési projektek** elsősorban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) forrásaiból valósíthatók meg. Erre vonatkozóan támogatói döntés még nem történt, csak az igények láthatók a benyújtott támogatási kérelmek alapján (Vas megye egészére vonatkozóan):

- ipari területek és ipari parkok fejlesztésére 6 pályázat érkezett be összesen 2,3 milliárd forintnyi támogatási igénnyel (rendelkezésre álló megyei keretösszeg: 1,978 milliárd forint),
- a helyi gazdaságfejlesztés keretében Helyi termelők, helyi piacra jutását, közétkeztetési intézmények fejlesztésére és agrárlogisztikai fejlesztésekre lehetett pályázni, a beérkezett támogatási kérelmek száma 8, amelyek összesen 803 millió forint támogatást fednek le (rendelkezésre álló megyei keretösszeg: 700 millió forint).

3.5. Gyermeke ellátási szolgáltatások helyzete

A gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények, valamint az óvodák hatása a munkaerőpiacra jelentős, mivel a működő intézmények hozzájárulnak a gyermekes munkavállalók mobilitásának növekedéséhez, a családok közelében működő bölcsődék, családi napközik hatására a kisgyermekes szülők, elsősorban a nők hamarabb visszatérhetnek a munkaerőpiacra, ezáltal is csökkentve a felmerülő és a közelmúltban egyre súlyosabbá váló munkaerőhiányt.

3.5.1. A 0-5 éves korosztály bemutatása

2014-ben az állandó népesség száma a járásban 145 231 fő, ezen belül a legfeljebb 5 éves gyermekek száma 3,98% volt. Az előregedő társadalom egyik bizonyítéka, hogy az említett korosztály részesedése a népességből folyamatosan csökken, s a számuk három évvel ezelőtt még elérte a hatezer főt.

18. táblázat: Az állandó népesség és ezen belül a 0-5 éves korosztály számának alakulása a paktumterületen (2014)

Szombathelyi járás	Állandó népesség száma (fő)	Az állandó népességből a 0-2 évesek száma	Állandó népességből a 3-5 évesek száma	A 0-5 éves korosztály részesedése az állandó népességből
2010	148 859	3 072	3 101	4,15%
2011	148 002	2 839	3 163	4,06%
2012	147 200	2 757	3 079	3,96%
2013	146 363	2 758	3 061	3,98%
2014	145 231	2 873	2 900	3,98%

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

3.5.2. Bölcsődei ellátás

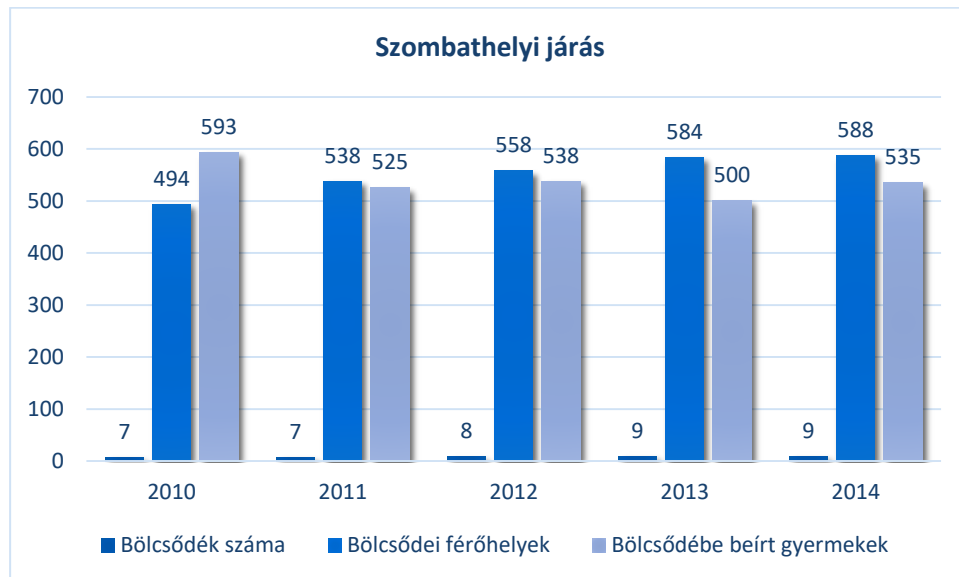
A járásban 2014-ben 9 önkormányzati fenntartású bölcsődét működtettek, amelyek ebben az évben már minden jelentkezőt be tudtak fogadni: 2010-hez képest nőtt a bölcsődék száma (és csökkent a született gyermekek száma), illetve nőtt a családi napközik száma, de erre még alább visszatérünk.

A településszámból, a lakosszámból, a 0-2 éves korú gyermekszámból kiindulva az 588 bölcsődei férőhely messze nem elegendő, mivel az érintett korú gyerekek mindössze 16%-a kerülhet bölcsődébe.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a családok több gyermek vállalása esetén az idősebb és még nem óvodás korú gyermeket nem íratják bölcsődébe, tehát csupán a létszámadatok nem tükrözik a tényleges igényt a térségben.

27. ábra: A működő bölcsődei férőhelyek és a bölcsődébe beírt gyermekek számának alakulása (2010 - 2014)

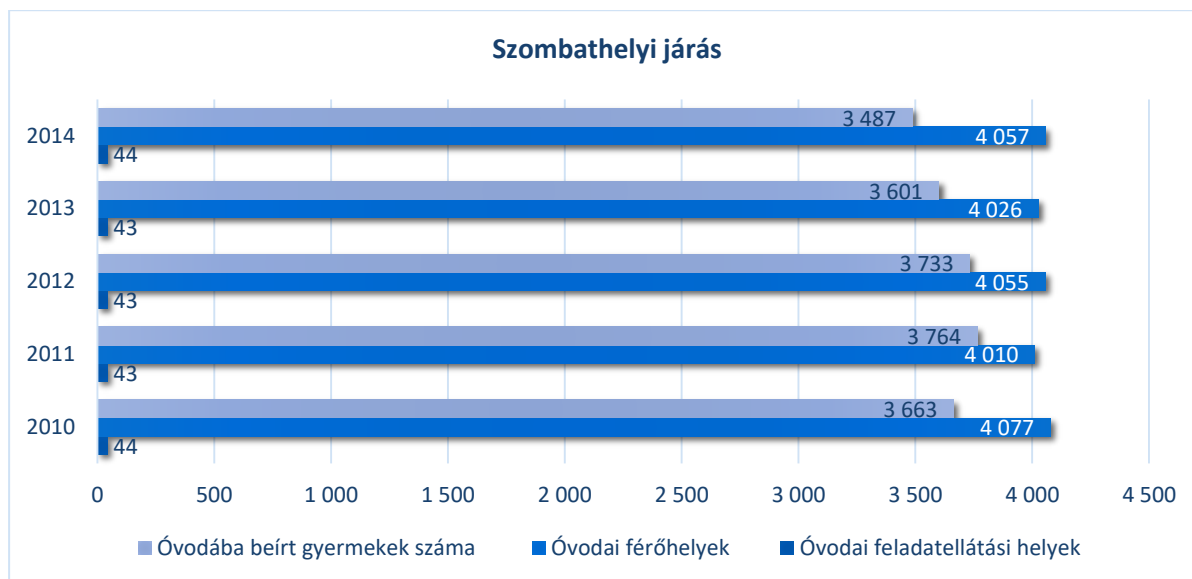
Forrás: TeIR – K SH-TSTAR

3.5.3. Óvodai feladatellátás

Szintén két évvel ezelőtt a járásban 44 óvoda működött, melynek 4 057 férőhelye volt. Az óvodák kapacitás-kihasználtsága 2010-től kezdve ~90% körül mozgott megyei és térségi szinten egyaránt is 82-84% körül mozgott, ugyanakkor érdekes jelenség, hogy egy 3-5 év közötti korú gyermek száma összevetve az óvodába beírt gyermekek számával nagyjából 105%-os arányt tesz ki, amely jórészt annak köszönhető, hogy a 3. évét betöltött gyermek kötelező óvodai ellátásban kell, hogy részesüljön, ugyanakkor a tényleges elhelyezésre nem kerül sor.

Az alábbi ábrából jól látható, hogy az óvodák kapacitása ingadozást mutat, míg a gyermeklétszám folyamatosan csökken.

28. ábra: Az óvodai férőhelyek és az óvodába beírt gyermekek számának alakulása (2010 - 2014)

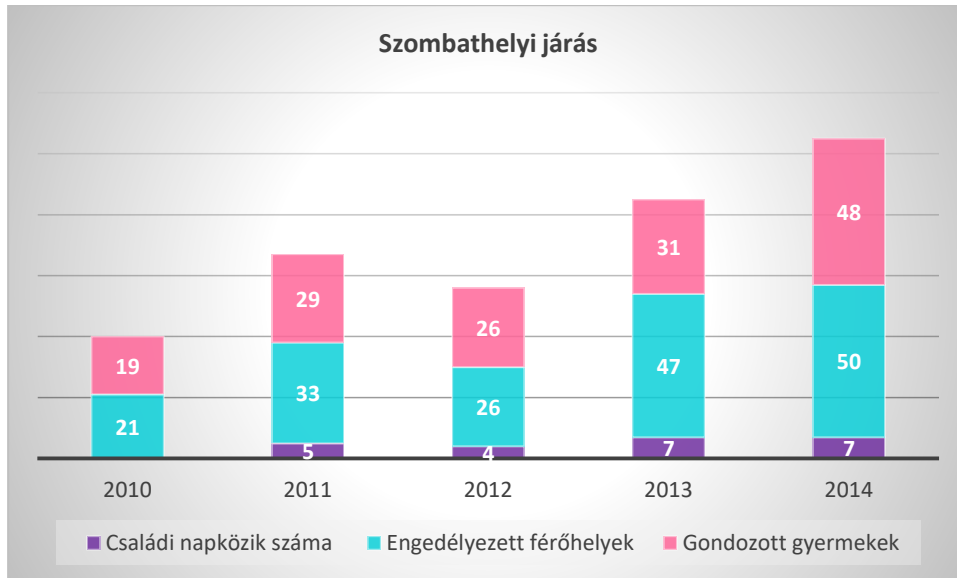
Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

3.5.4. Családi napközik a paktumterületen

A családi napközi a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 43.§-nak (2) bekezdése értelmében a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást. Az intézményben a bölcsődei ellátásban, óvodai nevelésben nem részesülő gyermekek, az óvodai nevelésben részesülő gyermekek a kötelező óvodai nevelésben való részvételüknek idején kívül, az iskolai oktatásban részesülő tanulók, ideértve a magántanulókat is, az iskola nyitvatartási idejükön kívül, és az Nktv. rendelkezései szerint az általános iskolában a tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól felmentett gyermekek láthatóak el.

2014-ben a paktumterületen 7 családi napközi működött összesen 50 engedélyezett férőhellyel, a gondozott gyermekek száma 48 fő volt. 2010 és 2014 között mind az intézmények, mind a férőhelyek, mind a beíratott gyermekek száma jelentősen nőtt.

29. ábra: A családi napközik helyzete (2010 - 2014)

Forrás: TeIR – KSH-TSTAR

3.5.5. Fejlesztési lehetőségek

A gyermekellátási szolgáltató intézmények fejlesztésére 2016. január 8-án került meghirdetésre a TOP-1.4.1-15 azonosító számú, „A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével” című pályázati felhívás. A felhívás fő célja a gyermekek napközbeni ellátásához, valamint az óvodai ellátáshoz való hozzáférés javítása és a szolgáltatások fejlesztése, a kisgyermeket nevelők munkavállalásának támogatása érdekében.

A felhívás hozzájárul mind a 3 éves kor alatti, mind a 3-6 éves gyermekek napközbeni illetve óvodai elhelyezéséhez, támogatja a rugalmasabb és egyszerűbb működési feltételekkel létrehozható bölcsődei ellátási formákat, így a családi bölcsődét is, segítségével enyhíthető a 3 éves kor alatti gyermekek elhelyezését gátoló kapacitáshiány.

A pályázatokat a támogatást igénylők 2016. május 3-ig nyújthatták be, a rendelkezésre álló keretösszeg Vas megyében 1,841 milliárd forint volt, ebből a városok részesedése 900 millió Ft volt, az egyéb településeké pedig 941 millió Ft. A meghirdetett keretösszeget a beérkezett támogatási kérelmek forrásigénye jelentősen meghaladta: a beérkezett 45 db pályázatban igényelt támogatás összege 2,386 milliárd forint.

A felhívás kiválasztási kritériumai alapján fontos szempont, hogy a tervezett fejlesztés hozzájáruljon

- a kisgyermekesek, különösen a 3 év alatti gyermekeket nevelő szülők munkaerőpiacra történő visszatéréséhez, ezáltal a foglalkoztatás növeléséhez;
- a szűk kapacitások, a túlszűfolttság felszámolásához a jövőben várható szükségletek alapján;
- a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet 3. számú mellékletében meghatározott kedvezményezett járásokban és/vagy a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet által besorolt kedvezményezett települések fejlődéséhez;
- a szolgáltatások jobb elérhetőségéhez, a területi különbségek kiegyenlítéséhez – különösen a szegény családok és a hátrányos helyzetű gyermekek számára;

- a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, valamint a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű, illetve a HH/HHH gyermekek integrációjához.

A Vas megyei terület-specifikus mellékletében szereplő szempontok alapján előnyben részesítik azokat a projekteket, amelyek

- feladat-ellátási hely létesítését illetve (bölcsődei vagy óvodai) férőhely bővülést eredményeznek,
- kistelepüléseken valósulnak meg (1000 fő illetve 5000 fő alatti),
- környezetkímélő illetve megújuló energiaforrás hasznosításához való projektelemet is tartalmaznak.

Ezen szempontok alapján elsősorban a kisebb településeken élők jutnak előnyhöz, akik egyébként jelentős többlet-energiával tudják csak elhelyezni gyermekeiket a kisebb-nagyobb térségi központban üzemelő óvodákban, bölcsődékben. A cél ezen preferenciák felállításával az, hogy a falvakban élő fiatal családanyák nagyobb eséllyel tudjanak elhelyezkedni.

Mivel a projekt-kiválasztási folyamat még nem zárult le, a pályázók köréről és a fejlesztési helyszínekről jelenleg nincs információ, de férőhelybővítés esetén egyértelműen új munkahelyek is létre fognak jönni az érintett intézményekben, így ezekre mindenképpen célszerű figyelmet fordítani a paktum keretén belül, hiszen foglalkoztatási hatásuk nemcsak közvetlenül, az új álláshelyek létrehozása miatt, hanem közvetetten is jelentős: nagymértékben elősegítik a szülők munkavállalását.

4. Helyzetelemzés

A helyzetelemzés keretében egy áttekintő képet adunk a Szombathelyi járás paktumtárságának főbb gazdasági, társadalmi, munkaerő-piaci és szakképzési erősségeiről, gyengeségeiről, lehetőségeiről és veszélyeiről. A SWOT-elemzés alapján kirajzolódnak azok az irányvonalak, amelyekre a stratégia célrendszere felépíthető.

19. táblázat: Foglalkoztatási szempontú SWOT-elemzés

	Erősségek	Gyengeségek
Társadalom	- A népesség javuló képzettségi szintje - Az országos átlagnál magasabb születéskor várható élettartam - A hátrányos helyzetűek viszonylag alacsony aránya és egyenletes eloszlása	- Csökkenő népesség - Szelektív migráció - Társadalmi előregedés - Magas a kis lakosságú települések aránya
Gazdaság	- Jó közlekedési kapcsolatok a megyeszékhely irányába - Erős feldolgozóipar - A helyi termék előállítás és értékesítés súlyának növekedése - Domináns szolgáltató szektor - Erős kulcságazatok - Az országos átlagnál magasabb és növekvő GDP	- A működő vállalkozások számának jelentős csökkenése - A korlátozott tőkeerejű mikro-vállalkozások dominanciája - A határtérségi fekvés folytán az igényeket alulmúló bérszínvonal és jövedelmi szint - Részben hiányos üzleti infrastruktúra és szolgáltatások - A vidéki területeken alacsony termelékenység
Munkaerőpiac	- Alacsony munkanélküliségi ráta, az átlagosnál alacsonyabb létszám a közfoglalkoztatási programokban - A munkaügyi szervezet és partnereinek tapasztalata a munkaerő-piaci szolgáltatásokban - Elkötelezett partnerek a gazdaság- és foglalkoztatás-fejlesztésben	- Egyensúlytalanságok a munkaerő-piaci keresletben és kínálatban (munkaerőhiány és -többlet párhuzamossága) - Strukturális munkanélküliség - Szaktudás és munkavállalói kompetenciák hiánya egyes célcsoportokban - Munkáltatói nyitottság és bizalom hiánya a hátrányos helyzetű munkavállalókkal szemben - Nehéz bejutás a közfoglalkoztatási rendszerből az elsődleges munkaerőpiacra
Szakképzés	- Kialakult szakképzési intézményhálózat - Jelentős képzési kínálat - Jelentős felsőoktatási struktúra - Gyakorlati képzési lehetőségek rendelkezésre állása	- Alacsony beiskolázási ráta a szakiskolákban - Csökkenő tanulói létszám - Hátrányos helyzetű, tanulási nehézséggel küzdő tanulók magas száma a szakiskolákban - Duális képzés változó hatékonysága - Differenciált az intézmények felszereltsége és az oktatás minősége - Hiányos alapkompenciák

	Lehetőségek	Veszélyek
Társadalom	- A hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozó szerveződések támogatási lehetőségeinek bővülése - Önszerveződés és közösségi összefogások számának és jelentőségének növekedése	- Nő a hátrányos helyzetű és a hátrányos helyzettel veszélyeztetett személyek száma, aránya - Az életminőség romlása a járás külső területein
Gazdaság	- A régió gazdasági húzóereje - Új beruházók megjelenése - Kormányzati gazdaság- és vállalkozásfejlesztési akciók - Az európai uniós források gazdaságélénkítő hatása - Belföldi és nemzetközi turisztikai kereslet élénkülése	- A nyugati határtérség gazdasági elszívó hatása - A 2014-2020-as tervezési időszakot követően a fejlesztési források jelentős szűkülése - Makroszinten fokozódó környezeti ártalmak
Munkaerő	- A közfoglalkoztatási rendszer modernizálódása - Új módszerek a toborzási, munkaerő-felkészítési folyamatokban	- A külföld további munkaerő-elszívó hatása
Szakképzés	- Gazdasági illetve munkaadói igények beépülése a képzési kínálatba - Rugalmasabb szakképzési struktúra - Vállalkozói képzés az iskolarendszerű képzés keretein belül	- Az oktatási rendszer differenciáltságának növekedése, emiatt további egyensúlytalanságok generálódása a társadalmi csoportok között

5. Helyzetértékelés

A paktumtárség legnagyobb kihívása foglalkoztatási szempontból, hogy a munkaadók mennyiségi és minőségi elvárásainak megfelelő munkaerő álljon rendelkezésre, amellet, hogy a munkavállalók is igényeik és képességeik szerint találjanak megfelelő munkahelyet. Jelenleg a **kínálati oldalon hiányosságok mutatkoznak meg mind a létszám, mind a kompetencia-tudás-tapasztalat szempontjából**. Ennek hátterében több tényező is húzódik.

- Annak ellenére, hogy a hátrányos helyzetű személyek száma és aránya viszonylag alacsony, még mindig széles az a munkavállalói korú réteg, amely nincs jelen a munkaerőpiacon – elérésük, megszólításuk csak az első lépés a munkaerő-piaci (re)integrációban. Ezáltal hatékonyan növelhető a foglalkoztatottsági szint.
- A potenciális munkavállalók egy része különböző okok miatt (pl. a tartós, hosszú távú munkanélküliség, inaktív státusz vagy közfoglalkoztatotti lét) akkor sem alkalmas a munkavállalásra, ha éppen rendelkeznek a megfelelő képzettséggel, szakmai ismerettel (tegyük hozzá: amellet, hogy a népesség képzettségi szintje folyamatosan javul, a szakmai kompetenciákkal szembeni elvárások is egyre nőnek – a szakmai képzettség is folyamatosan specializálódik). A közfoglalkoztatottak foglalkoztathatósága számos akadályba ütközik, például alacsony motiváció, teljesen vagy részlegesen hiányzó kompetenciák, „benragadás” a közfoglalkoztatási rendszerben. Ha a személyes attitűd nem megfelelő, akkor az új munkavállaló nem tud beilleszkedni a munkahelyre, nem képes megszokni a szokásos – alkalmanként monoton vagy éppen túlzott rugalmasságot igénylő – munkarendet, így esetenként már néhány napos munkavégzés után meg sem jelennek a munkáltatónál. Részben emiatt is tapasztalható egyfajta bizalmatlanság a munkaadók részéről a hátrányos helyzetű munkavállalókkal szemben.
- Különösen fontos a hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatása és esélyteremtő foglalkoztatása, mert hosszú távon az ő mozgósításuk jelenthet megfelelő munkaerő-tartalékot a paktumtárségben (kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a településekre, ahol az átlagosnál magasabb a hátrányos helyzetű személyek aránya).
- A demográfiai tendenciák azt mutatják, hogy folyamatosan csökken a paktumtárség népessége – ez csak részben indokolható az élveszületések számának csökkenésével, legalább ekkora szerepe van az elvándorlásnak is, ami elsősorban a fiatal generációt érinti. Az érintett Y és Z generáció más jövőképpel rendelkezik, ami egyaránt vonatkozik a lakóhelyhez való kötődés szintjére, az önmegvalósítás eszközeire vagy az életpályára. Nagy kihívás a fiatal, képzett szakemberek megtartása, hazatérésük segítése, amely egyaránt fontos cél a Szombathelyi járásban, de az egész megyében is. A lakosok megtartása és „hazahívása” érdekében több, az életminőség javítását célzó intézkedést lehet bevetni, mint pl. lakhatási és utazási feltételek javítása, a családos munkavállalók munkafeltételeinek rugalmasabbá tétele, helyi közösségi akciók szervezése a lakóhelyhez való kötődés erősítése érdekében, stb. Szentén ennek a korosztálynak nyújt segítséget a megfelelő gyermekellátási rendszer, amely nagymértékben hozzájárul a kisgyermekes szülők munkaerő-piaci helyzetének javításához.
- A fiatal generációk megtartása azért is fontos, mert egyre hangsúlyosabb az előregedés jelensége, ami összgazdasági szempontból is nagy terhet ró a társadalomra. Jóllehet az eltartottsági ráta érdemben nem változott 2001 óta, hosszú távon ennek romlása várható – a nyugdíjkorhatár emelése ellenére is (a számos egészségvédő és szemléletformáló program, akció mellett is jelentős számú a modernkori embert sújtó betegség, amely idő előtt

megnehezíti vagy ellehetetleníti a munkavállalást). A probléma kezelése érdekében az idősebb és a betegségekre érzékenyebb korosztály foglalkoztatására is nagyobb hangsúlyt kell fektetni, hogy minél tovább aktív szereplői legyenek a megyei munkaerőpiacnak.

A képzett munkavállalók megtartásának, illetve visszacsábításának egyik akadály a szakmai kihívást jelentő, versenyképes jövedelmet és egyúttal rugalmas munkavégzést biztosító **minőségi munkahelyek viszonylag korlátozott elérhetősége a paktumterületen**. Ebben szerepet játszik Szombathely hangsúlyos központi szerepköre és az ezzel együtt járó elszívó hatása is: mindenképpen arra kell törekedni, hogy a megyeszékhely fejlődéséből minél nagyobb mértékben részesüljön térség teljes területe, és a pozitív hatások ne csak a városban, hanem a távolabb fekvő településekre is kisugározzanak. A folyamat támogatható például komplex munkaerő-piaci – menedzselő – tevékenységgel, de pozitív hatása lehet a különböző vidékfejlesztési beavatkozásoknak is.

A paktumterület adottságai javítandók versenyképességi és befektetés-ösztönzési szempontból – azokra a már azonosított, magasabb termelékenységi szintet elváró és eredményező húzóágazatokra kell hangsúlyt fektetni, amelyekre hosszú távon stabil, kiszámítható munkaerőpiac építhető. Jóllehet a GDP folyamatos növekedést mutat, ennek legnagyobb részét Szombathely termeli meg és élvezi pozitív hatásait.

A befektetés-ösztönzés mellett azonban a helyi erőforrások mozgósítására kell fókuszálni: a vállalkozói szféra nagy részét a korlátozott tőkeerővel rendelkező, valamint kislétszámú alkalmazottal működő mikro- és kisvállalkozások adják, és foglalkoztatási szempontból fontos szerepet töltenek be a helyi középvállalkozások is. Paktumtérségi szinten koordinált, célzott vállalkozásfejlesztéssel a helyi gazdasági szereplők megerősíthetők, és elterjeszthetők olyan rugalmas foglalkoztatási formák és munkahelyi kultúrák, amelyek most kevésbé jellemzők a területen (pl. távmunka, részmunkaidős foglalkoztatás, a munkaidő helyett a teljesítményt honoráló munkaadói attitűd erősödése, befogadó munkahelyi környezet, család- és fogyatékos-barát munkahelyek).

A gazdaságfejlesztéssel kapcsolatosan hátrányos tendencia, hogy mind a piaci, mind a közszféra egyre nagyobb mértékben függ az európai uniós támogatásoktól, ezért – amellet, hogy a jelenlegi programozási időszakban hatékony, fenntartható és multiplikátor jellegű fejlesztésekre kell fókuszálni – már most el kell kezdeni a felkészülést a 2020 utáni időszakra, amikor várhatóan sokkal kisebb fejlesztési források lesznek elérhetőek.

A dinamikus fejlődő, befogadó munkaerőpiac megteremtésének egyik gátját a megfelelő képzettséggel és készségekkel rendelkező munkavállalók hiánya jelenti – ennek háttérében pedig nagyrészt az **oktatási-képzési rendszerrel kapcsolatos problémák** húzódnak.

- A felnőtt- és szakképzési rendszer többnyire nem tud elég rugalmasan és gyorsan reagálni a munkáltatói igényekre. Ez az egyik fő oka annak, hogy egyszerre van jelen a munkaerőhiány és -többlet a paktumterületen. A képzések köre, tematikája és színvonala nem felel meg minden esetben a tényleges gyakorlati elvárásoknak. Mindez megmutatkozik a szakképzések iránti kereslet csökkenésében is – a folyamatok elsősorban a szakiskolákat érintették hátrányosan, ami mutatja az intézménytípus alacsony versenyképességét és vonzerejét. Így egyfajta előzetes szelekciót követően a szakiskolák sok esetben a tanulási nehézséggel küzdő, hátrányos helyzetű tanulók gyűjtőhelyeivé válnak.
- Jóllehet a Vas Megyei Kereskedelmi és Iparkamara számos gyakorlati képző hellyel áll kapcsolatban a paktumtérség területén is, a duális szakképzés rendszere még nem működik minden szempontból az előzetes elvárásoknak megfelelően, a potenciális előnyök és esetleges

hátrányok nem teljesen egyértelműek minden érintett számára. A duális képzés alkalmas arra, hogy a helyi vállalkozásokat intenzívebben be lehessen vonni a szakképzési kínálat kialakításába és a gyakorlati szakképzésbe egyaránt.

- A tudatosan tervezett, térségi szinten megvalósított pályorientáció egyelőre nem működik a paktumterületen, ilyen típusú rendezvényeket ad hoc jelleggel szerveznek, és csak viszonylag szűk kört érnek el. Ritkák a gyárlátogatások, a különböző helyi szempontból meghatározó (hiány)szakmák szervezett bemutatása – mindezt már egészen fiataloknál, gyermekeknél is el lehetne kezdeni, hogy a pályaválasztás idejére kialakult képpel rendelkezessenek a tanulók és a szülők.

A paktum létrehozását megelőzően **volt formalizált, intézményesült kapcsolat Szombathely munkaerő-piaci szereplői között**, mivel Vas Megye és Szombathely Város Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítványa, Vállalkozói Központ menedzselésével 2005. óta működik hivatalosan a Szombathelyi Foglalkoztatási Paktum. Az elmúlt pár évben azonban csökkent a szerveződés aktivitása, elsősorban egy-egy akcióhoz kerestek támogatási forrásokat és menedzselték a megvalósításukat. Ez is mutatja, hogy a szándék ellenére sem sikerült elérni, hogy hosszú távon is fenntartható eredmények realizálódjanak, így óhatatlanul indokolt a megfelelő szintű és szakmai kompetenciával bíró szervezetek összefogása és koordinációja.

A paktum megfelelő szakmai és szervezeti alapot adhatnak a jelenleg kevésbé összefogott gazdaság- és foglalkoztatás-fejlesztéshez is. Ehhez szükséges egy járási szintű foglalkoztatási adatbázis (kitekintve, együttműködve a megyei szintű rendszerrel is), amelyből naprakész adat nyerhető a paktumtérség aktuális munkaerő-piaci kínálatáról és keresletéről. Jóllehet több közhiteles nyilvántartás rendelkezésre áll (pl. a Vas Megyei Kormányhivatalnál vagy a Kamaránál), de ezek sem potenciális munkáltatói, sem munkavállalói szempontból nem tekinthetők teljesnek, illetve nem ismert minden szereplő számára azok elérhetősége, esetenként a hozzáférés korlátozott. A járási szintű összefogást és koordinációt nehezíti, hogy kialakulhat némi rivalizálás a mikrotérségek között, amelyet bővíthet a másik helyi paktumterülethez tartozó, de szomszédos települések köre is. Mindez tapasztalható a határon átnyúló kapcsolatokban is: arra kell törekedni, hogy sokkal inkább a határmentiség gazdasági-társadalmi előnyei kerüljenek felszínre, legyen szó akár konkrét gazdasági együttműködésekről, vagy akár egyfajta átjárhatóságot biztosító képzési rendszerről, komplex munkaerőpiacról.

Végül fontos kiemelni, hogy habár a stratégia fókuszterülete a Szombathelyi járás, nem szabad figyelmen kívül hagyni a megyei és további két helyi paktumterülettel való kooperáció szükségességét sem: egyfelől el kell kerülni az esetleges párhuzamosságokat, másfelől erősíteni kell az egyes paktumok közti szinergiát.